

واکاوی تحریم‌های آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران

در قالب تحلیل گفتمانی:

- گفتمان حمایت از حقوق بشر
- گفتمان مقابله با تکثیر تسلیحات کشتار جمعی
- گفتمان مبارزه با تروریسم

کد موضوعی: ۲۶۰

شماره مسلسل: ۱۰۹۱۸

مردادماه ۱۳۹۰

دفتر: مطالعات سیاسی

به نام خدا

فهرست مطالب

۱	چکیده
۲	مقدمه
۳	گفتار اول - تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا در قالب گفتمان حمایت از حقوق بشر
۸	گفتار دوم - تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا در قالب گفتمان مقابله با تکثیر تسلیحات کشتار جمعی
۱۳	گفتار سوم - تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا در قالب گفتمان مبارزه با تروریسم
۱۶	گفتار چهارم - تحریم‌هایی که در قالب فرامین اجرایی رؤسای جمهور آمریکا صادر شده‌اند
۲۴	جمع‌بندی و نتیجه‌گیری
۲۹	منابع و مأخذ

واکاوی تحریم‌های آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران

در قالب تحلیل گفتمانی:

- گفتمان حمایت از حقوق بشر

- گفتمان مقابله با تکثیر تسلیحات کشتار جمعی

- گفتمان مبارزه با تروریسم

چکیده

ایالات متحده به منظور اقناع افکار عمومی مردم جهان برای مداخله در نظام‌های منطقه‌ای، سیاست‌های خود را در قالب گفتمان‌های حاکم بر روابط بین‌الملل توجیه می‌کند که این سیاست در برخی مواقع با نقض آشکار بند «۴» ماده (۲) منشور ملل متحد، مقدمه مداخله آمریکا در امور داخلی سایر کشورها با استناد به ماده (۵۱) منشور سازمان ملل را فراهم کرده است. برای مثال «جنگ پیش‌دستانه»^۱ و «اقدام‌های پیشگیرانه»^۲ از نتایج «گفتمان‌سازی»^۳ نومحافظه‌کاران برای توجیه حمله به افغانستان و عراق بود که مورد اول با سوار شدن بر امواج گفتمان مبارزه با تروریسم و دومی با استناد به گفتمان مقابله با تولید، تکثیر و انباشت تسلیحات کشتار جمعی صورت گرفت. در تداوم همین راهبرد، یکی از محورهای دکترین مهار و بازدارندگی واشنگتن در قبال تهران، تداعی همسو بودن رفتار خود با سه گفتمان مبارزه با تروریسم، مقابله با تسلیحات کشتار جمعی و حمایت از ارزش‌های بشردوستانه است.

نکته قابل تأمل این است که اگر دکترین مهار عراق در زمان صدام حسین مبتنی بر بهره‌برداری ابزاری از گفتمان مبارزه با تسلیحات کشتار جمعی بود ولی در دکترین مهار ایران به صورت توأمان از هر سه گفتمان غالب روابط بین‌الملل برای تضعیف نظام یا تغییر رفتار جمهوری اسلامی ایران استفاده می‌شود. برای مثال قطعنامه‌های زنجیره‌ای ۱۶۹۶، ۱۷۳۷، ۱۷۴۷، ۱۸۰۳، ۱۸۳۵ و ۱۹۲۹ شورای امنیت سازمان ملل در قالب گفتمان مبارزه با تسلیحات کشتار جمعی صادر شده‌اند و همزمان آمریکا و متحدانش با سیماسازی مجازی و انعکاس کدهای انحرافی از وضعیت اقلیت‌های دینی، قومی و مانور بر روی مقوله‌هایی مانند حقوق زنان و زندانیان سیاسی برنامه‌ریزی می‌کنند در قالب «گفتمان حمایت از ارزش‌های بشردوستانه» نیز زمینه تصویب برخی تحریم‌ها یا صدور

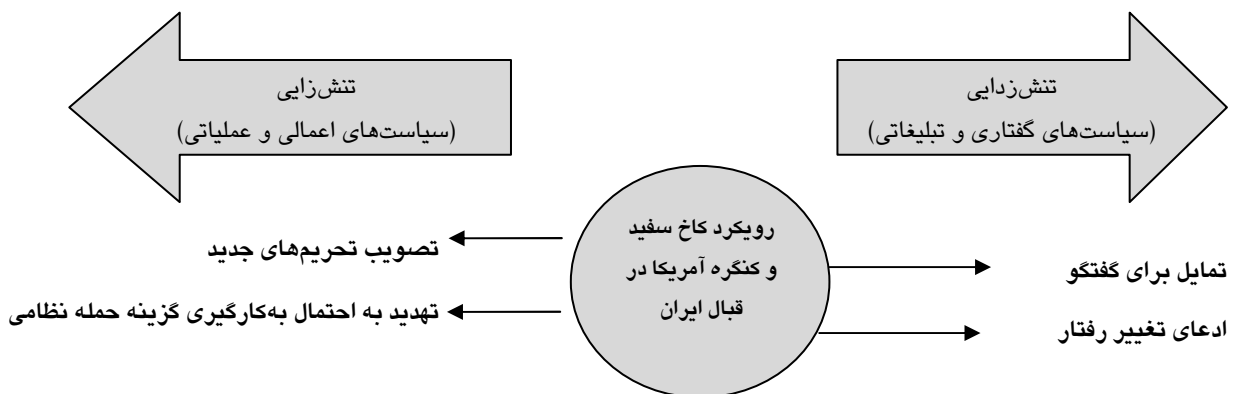
1. Pre-Emptive Action
2. Preventive Measures
3. Discourse Building

قطعه‌نامه‌هایی را در سازمان‌های بین‌المللی فراهم کنند. برای مثال قطعه‌نامه شورای حقوق بشر، تحریم‌های حقوق بشری اتحادیه اروپا و فرمان اجرایی ۱۳۵۵۳ باراک اوباما در همین راستا ارزیابی می‌شود. در نتیجه یکی از الزامات آینده‌پژوهی پیرامون افق سیاست‌های تحریمی واشنگتن؛ شناسایی اهداف و ابزار تقنینی دولت و کنگره آمریکا برای اعمال تحریم‌های یک‌جانبه علیه جمهوری اسلامی ایران در قالب تحلیل گفتمانی است.

مقدمه

همواره یکی از ابزار دولتمردان و قانونگذاران آمریکا برای تغییر رفتار بازیگران مخالف خود، گزینه تحریم بوده است. در همین رابطه تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در تداوم «سیاست مهار دوجانبه»^۱ بیل کلینتون ارزیابی می‌شود که پس از سقوط حکومت صدام حسین به مهار یک‌جانبه تغییر چهره داده است. با این وجود رفتار کاوی دولتمردان ایالات متحده، بیانگر وجود نوعی تضاد در سیاست‌های اعلانی و اعمالی است، به طوری که در اظهارات خود مدعی حمایت از حل تعارض با جمهوری اسلامی ایران در یک بسته پیشنهادی ولی در عمل حامی گسترش دامنه تحریم‌ها علیه جمهوری اسلامی ایران هستند که این پارادوکس رفتاری را می‌توان به صورت نمودار زیر نشان داد:

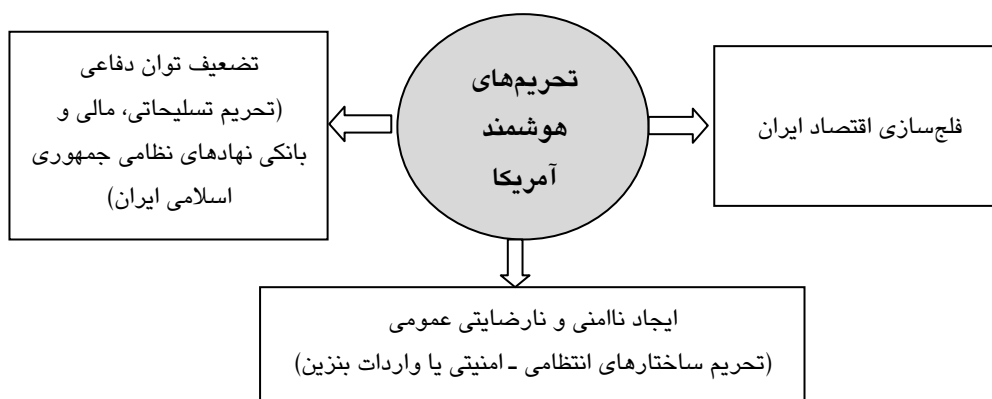
نمودار ۱. تضاد سیاست‌های اعلانی و اعلامی ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی ایران

به عبارتی واشنگتن از یک طرف مدعی حمایت از تداوم مذاکرات گروه ۵+۱ با جمهوری اسلامی ایران و از طرف دیگر خواهان گسترش دامنه تحریم‌ها به منظور دستیابی به اهداف زیر است:

نمودار ۲. اهداف تحریم‌های هوشمند ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی ایران

در این گزارش مهمترین ابزارهای تقنینی سیاست‌های تحریمی دولت و کنگره آمریکا در قالب سه گفتمان حمایت از ارزش‌های بشردوستانه، مقابله با تکثیر تسلیحات کشتارجمعی و مبارزه با تروریسم احصا، طبقه‌بندی و کالبدشکافی می‌شوند.

گفتار اول - تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا در قالب گفتمان حمایت از حقوق بشر

در ایالات متحده؛ مسئولیت نظارت بر حسن اجرای تحریم‌های مصوب شورای امنیت، تحریم‌های ائتلافی هوشمند و تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا برعهده «اداره بخش اطلاعات مالی و تروریسم وزارت دارایی»^۱ است که از دو بخش «اداره کنترل دارایی‌های خارجی»^۲ و «مرکز اجرای جرائم مالی»^۳ تشکیل شده و «مدیر اطلاعات طبقه‌بندی شده ملی»^۴ موظف است هر ۶ ماه به وزرای خارجه، بازرگانی، دارایی و کمیسیون‌های تخصصی کنگره گزارش‌های لازم را ارائه دهد.

سیاست‌های تحریمی آمریکا و متحدانش در قبال جمهوری اسلامی ایران مبتنی بر ایجاد تهدید مرکب است، زیرا افراد و ساختارهایی را که نمی‌توانند با بهانه مقابله با تکثیر تسلیحات کشتارجمعی یا مقابله با تروریسم تحریم کنند، با ادبیات حمایت از ارزش‌های بشردوستانه در فهرست تحریم

1. Department of Treasury's Office of Terrorism and Financial and Intelligence (TFI)
2. Office of Foreign Assets Controls
3. Financial Crimes Enforcement Center (FCEN)
4. Director of National Intelligence (DNI)

قرار می‌دهند. زیرا حقوق بشر به دلیل قابلیت تفسیر موسعی که دارد، بالطبع افراد بیشتری را نیز پوشش می‌دهد. برای مثال یکی از اهداف تحریم‌های حقوق بشری آمریکا و اتحادیه اروپا، تسری تحریم‌ها به اشخاص حقیقی و حقوقی وابسته به نهادهای قضایی، انتظامی و نیروی مقاومت بسیج است. در همین رابطه مقام‌هایی که اسامی آنها در هر دو فهرست تحریم‌های حقوق بشری آمریکا و اتحادیه اروپا قرار دارند عبارتند از:

جدول ۱. مقام‌هایی که اسامی آنان در هر دو فهرست تحریم‌های حقوق بشری اتحادیه اروپا و آمریکا وجود دارد

محمدعلی جعفری (فرمانده کل سپاه پاسداران)	حجة الاسلام حسین طائب (معاون اطلاعات سپاه پاسداران)	سعید مرتضوی (رئیس ستاد مبارزه با قاچاق کالا و ارز)
غلامحسین محسنی اژه‌ای (دادستان کل کشور)	احمدرضا رادان (قائم‌مقام فرماندهی ناجا)	

نکته قابل تأمل این است که برخی مواقع تحریم‌های اقتصادی و حتی نظامی نیز در پوشش تحریم‌های حقوق بشری اعمال می‌شوند. برای مثال گری آکرمن،^۱ دان برتون،^۲ براد شرمین،^۳ اد رویس،^۴ تد داچ^۵ و استیو چابوت^۶ از قانونگذارانی هستند که در پوشش مقابله با نقض حقوق بشر، خواهان تحریم شرکت‌های طرف قرارداد با سپاه پاسداران هستند.^۷

سیاست‌های تحریمی دولت و کنگره آمریکا در قالب گفتمان‌های بشردوستانه بیشتر بر مفاهیمی متمرکز شده که بتوانند بیشترین دامنه تأثیر را بر چتر جامعه ایران داشته باشد، به طوری که جهتگیری آن بخش از قوانین، قطعنامه‌های پارلمانی یا فرامین اجرایی که در زیرمجموعه این گفتمان صادر شده‌اند، مبین این واقعیت است که مانور تبلیغاتی قانونگذاران و دولت‌مردان آمریکا بر محورهایی از قبیل حمایت از حقوق اقوام، اقلیت‌های دینی، تصویرسازی مجازی از نقض حقوق زنان، ایجاد تشکیک نسبت به برگزاری انتخابات آزاد و سالم، حمایت‌های هدفمند از معترضان به روند برگزاری یا نتایج انتخابات برگزار شده، انحراف اخبار واقعی پیرامون زندانیان سیاسی - امنیتی، حمایت از عرفان‌های نوظهور و فرقه‌های ضاله مانند بهائیت و متهم‌سازی جمهوری اسلامی

1. Gary Acherman
 2. Dan Burton
 3. Brad Sherman
 4. Congressman Ed Royce
 5. Ted Dutch
 6. Steve Chabot
 7. Congressman Howard Berman Co-Introduces New Iran Sanctions Legislation, Committee on Foreign Affairs Democrats, <http://democrats.foreignaffairs.house.gov>, 16 May, 2011.

ایران به نقض معاهدات بین‌المللی بشردوستانه مانند «عهدنامه بین‌المللی حقوق سیاسی و مدنی»^۱، «معاهده حذف تمام اشکال تبعیض نژادی»^۲ و «معاهده بین‌المللی حقوق فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی»^۳ متمرکز هستند، به طوری که آمار تحریم‌های حقوق بشری آمریکا پس از سال ۲۰۰۹ به صورت قابل توجهی افزایش یافته است. در این راستا مهمترین قوانین و فرامین اجرایی که در چند سال اخیر به ترتیب زمانی با ویتترین حمایت از ارزش‌های بشردوستانه صادر شده‌اند عبارتند از:

۱-۱. قانون تقویت دیجیتالی ایران

خمیرمایه بخشی از قوانین تحریمی آمریکا پس از ۱۲ ژوئن ۲۰۰۹ با سوار شدن بر امواج حمایت از حقوق معترضان به دهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری به تصویب رسیده‌اند که از مصادیق بارز آن می‌توان به تصویب «قانون تقویت دیجیتالی ایران»^۴ مورخ ۱۴ دسامبر ۲۰۰۹ اشاره کرد.^۵ سناتور دمکرات «جیمز موران»^۶ طراح اصلی پیش‌نویس این قانون، مدعی بود این طرح به منظور حمایت از تحرکات دمکراتیک مردم ایران از طریق تقویت توانایی کاربران برای دسترسی به اینترنت و رفع موانع و محدودیت‌های فراروی کاربران اینترنت و سایر فناوری‌های ارتباطاتی تدوین شده است. در این قانون دولت آمریکا ملزم شده است از تویتر، فیس‌بوک و سایر فناوری‌های ارتباطاتی برای سازماندهی تظاهرات و سایر فعالیت‌های مرتبط با آن حمایت و از صدور خدماتی که باعث تقویت فیلترهای نظارتی دولت ایران بر فضای آنلاین می‌شود، خودداری کند.^۷

۱-۲. قانون همراهی با مردم ایران

«قانون همراهی با مردم ایران»^۸ در ۱۴ دسامبر ۲۰۰۹ به تصویب مجلس نمایندگان رسید و براساس آن شرکت‌های خارجی که باعث تقویت توان نظارتی جمهوری اسلامی ایران بر فضای سایبری شوند در فهرست تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا قرار می‌گیرند. این قانون نیز با ادعای حمایت از ارزش‌های بشردوستانه به تصویب رسید و طراح اصلی آن، نماینده دمکرات مردم ایالت مینه‌سوتا

1. International Covenant on Civil & Political Rights (ICCPR)

2. The Convention on the Elimination of All Forms of Racial Discrimination (CEDAW)

3. International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights (ICESCR)

4. Iranian Digital Empowerment Act (S. 1391)

۵. برای مشاهده متن کامل قانون تقویت دیجیتالی ایران به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

H.R. 4301: Iranian Digital Improvement Act, <http://www.govtrack.us/congress>, 14 December, 2009.

6. James Moran

۷. برای مشاهده متن کامل قانون ارتقای دیجیتالی ایران به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

H.R. 4301: Iranian Digital Empowerment Act, <http://www.govtrack.us/congress>, 14 December, 2009.

8. Stand with the Iranian People Act (H.R.4303)

و عضو شاخص کمیسیون مالی مجلس نمایندگان، «کیث الیسون»^۱ بود. وی همچنین یکی از حامیان تأمین و تصویب ردیف‌های بودجه برای گسترش شبکه‌های اجتماعی آنلاین با تمرکز بر محیط مجازی جمهوری اسلامی ایران است.

بخشی از جهتگیری عملیات روانی این قانون به سمت مدیریت پارلمانی جنگ نرم علیه سپاه پاسداران و بسیج متمرکز شده، به طوری که در قسمت دوم بند «۴» با برجسته‌سازی ترفند سیاه‌نمایی، وجود شکاف میان این دو نیرو با بخشی از ائتلاف جامعه را تداعی کرده است. متعاقب آن در قسمت دوم پاراگراف سوم، خواستار اعمال محدودیت‌های مسافرتی به آمریکا علیه برخی مسئولان سپاه پاسداران و بسیج با ادعای اعمال خشونت علیه معترضان به نتایج دهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری شده است.^۲

۳-۱. قانون قربانیان سانسور در ایران

«قانون قربانیان سانسور در ایران»^۳ در ۸ اکتبر ۲۰۰۹ در زیرمجموعه «پاراگراف D قانون بودجه دفاع ملی سال مالی ۲۰۱۰»^۴ به توشیح باراک اوباما رسید.^۵ مهمترین نکات قابل تأمل این قانون عبارتند از:

- حمایت از گسترش چتر رسانه‌ای آمریکا در فضای مجازی ایران،
- تحریم شرکت‌هایی که در فروش فناوری سایبری به ایران نقش داشته باشند،
- اختصاص مبلغ ۵۵ میلیون دلار برای شکستن فضای فیلترینگ و گسترش فضای اطلاع‌رسانی در ایران،
- اعمال تحریم‌های تجاری - بانکی و محدودیت‌های مسافرتی علیه افرادی که به ادعای قانونگذاران کنگره، حقوق بشر معترضان به نتایج انتخابات دهمین دوره ریاست‌جمهوری ایران را نقض کرده‌اند.^۶

تصویب این قانون همچنین بخشی از تحرکات کنگره آمریکا برای مدیریت پارلمانی افکار عمومی است، زیرا روح حاکم بر قانون به سمت حمایت‌های تقنینی - مالی از رسانه‌های صوتی، تصویری و نوشتاری گروه‌های مخالف و معاند نظام جمهوری اسلامی ایران متمرکز شده که می‌توان آن را به صورت تصویر زیر نشان داد:

1. Keith Ellison [D – MN]

۲. برای مشاهده متن کامل قانون همراهی با مردم ایران به نشانی اینترنتی کتابخانه کنگره آمریکا رجوع شود:

Bill Text, 111 Congress (2009 - 2010), H.R.4303, Stand with the Iranian People Act, <http://thomas.loc.gov/>

3. Victims of Iranian Censorship Act (VOICE)

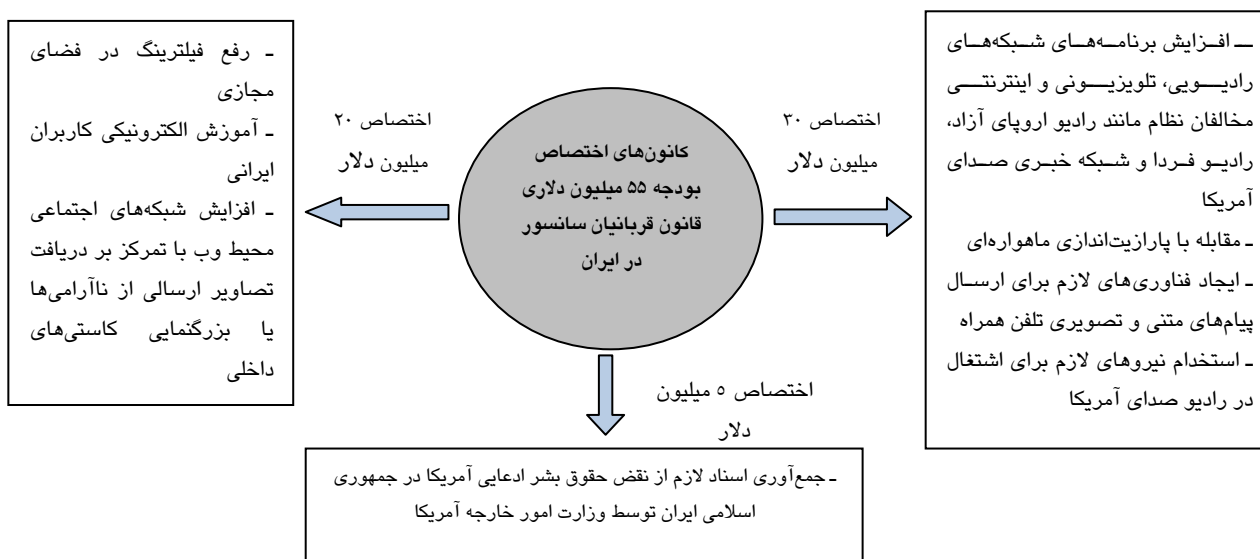
4. Public Law 111 – 84: The National Defence Authorization Act for Fiscal Yaer 2010.

5. http://mccain.senate.gov/index.cfm?fuseAction=pressOffice.pressReleasesandcontentRecord_id

6. Leiberman, McCain push Iran human rights bill, <http://www.politico.com>, 11 February, 2010.

نمودار ۳. نحوه اختصاص بودجه ۵۵ میلیون دلاری قانون قربانیان سانسور در ایران^۱

۴-۱. قانون اختناق سایبری در ایران

واشنگتن با استناد به «قانون اختناق سایبری در ایران»،^۲ تحریم‌هایی را علیه شرکت نوکیای فنلاند و زیمنس آلمان اعمال کرده است. به طوری‌که در ۲۷ ژانویه ۲۰۱۰ شرکت زیمنس آلمان تحت فشارهای واشنگتن اعلام کرد امضای قراردادهای جدید با جمهوری اسلامی ایران را متوقف می‌کند.^۳ وزارت دارایی آمریکا مدعی است این دو شرکت فناوری را به جمهوری اسلامی ایران فروخته بودند که توانایی نظارت آنلاین نهادهای انتظامی - امنیتی بر پست‌های الکترونیکی کاربران را افزایش داده است.^۴

۵-۱. قانون تحریم حقوق بشر ایران

«قانون تحریم حقوق بشر ایران»^۵ در ۲۳ فوریه ۲۰۱۰ به تصویب مجلس نمایندگان رسید. حامیان اصلی پیش‌نویس این طرح، نماینده دمکرات ایالت نیویورک «مایکل مک ماهان»^۶ و نماینده جمهوریخواه مردم فلوریدا و عضو شاخص کمیسیون روابط خارجی مجلس نمایندگان خانم «ایلنا راس لتینن»^۷ بودند. نکته قابل تأمل این است که همانند طرح «همراهی با مردم ایران»، تمام امضاکنندگان پیش‌نویس این قانون از حزب دمکرات بودند. این قانون در زیرمجموعه آن بخش از قوانین تحریمی قرار می‌گیرد که متأثر از

1. Senate Adopts Victims of Iranian Censorship (VOICE) Act, <http://mccain.senate.gov>, 24 July, 2009.

2. Iranian Cyber - Suppression Act

3. End, Aurelia, "Siemens Quits Iran Amid Mounting Diplomatic tensions", Agence France Press, 27 Jan, 2010.

4. Rhoads, Christopher, "Iran's Web Spying aided by western technology", Wall Street Journal, 22 June, 2009.

5. Iran Human Right Sanction Act (S. 3022)

6. Michael McMahon [D - NY]

7. Ileana Ros - Lehtinen [R - FL]

شرایط بروز آشوب‌های پس از دهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری به تصویب رسید و در آنها تحریم‌هایی علیه اشخاص حقیقی و حقوقی که به ادعای کنگره آمریکا حقوق معترضان به نتایج انتخابات ریاست‌جمهوری را نقض کرده‌اند وضع شده است.

گفتار دوم - تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا در قالب گفت‌وگو با تکثیر تسلیحات کشتار جمعی

مهمترین مصوبات کنگره آمریکا که در قالب گفت‌وگو پیشگیری از تولید، اکتساب، انباشت، تکثیر و قاچاق تسلیحات کشتار جمعی یا تسلیحات متعارف پیشرفته وضع شده و ایالات متحده با استناد به آنها تحریم‌هایی را علیه جمهوری اسلامی ایران وضع کرده عبارتند از:

۱-۲. قانون کنترل صادرات تسلیحاتی

ممنوعیت فروش اسلحه به جمهوری اسلامی ایران در تحریم‌های نظامی یک‌جانبه آمریکا با استناد به «قسمت ۴۰ قانون کنترل صادرات اسلحه»^۱ مصوب ۷ نوامبر ۱۹۷۶ اعمال شده است.

۲-۲. قانون منع تکثیر تسلیحات ایران و عراق

«قانون منع تکثیر تسلیحات نامتعارف ایران و عراق»^۲ با هدف جلوگیری از بی‌ثبات‌سازی منطقه از طریق گسترش برخی تسلیحات متعارف یا فناوری تولید تسلیحات کشتار جمعی در ۲۳ اکتبر ۱۹۹۲ به تصویب رسید. براساس این قانون تحریم‌هایی علیه شرکت‌هایی از چین و هند به دلیل صادرات مواد و فناوری موشکی به ایران اعمال شده است.^۳

۳-۲. قانون منع تکثیر تسلیحات کشتار جمعی ایران، کره شمالی و سوریه

«قانون منع تکثیر تسلیحات کشتار جمعی ایران، کره شمالی و سوریه»^۴ مصوب سال ۲۰۰۰، تحریم‌هایی را علیه اشخاص حقیقی و حقوقی که به برنامه هسته‌ای این سه کشور کمک کنند، تعیین و براساس آن علیه شرکت‌هایی که از اول ژانویه ۱۹۹۹ به انتقال فناوری‌های مرتبط با دانش هسته‌ای به جمهوری اسلامی ایران نقش داشته باشند، تحریم‌هایی اعمال می‌شود که این زمان برای

1. Section 40 of the Arms Export Control, P.L. 95 – 92

2. Iran – Iraq Arms Non proliferation Act (P.L. 102-484, 23 October, 1992)

۳. برای مشاهده اسامی شرکت‌های چینی و هندی که مورد تحریم قرار گرفته‌اند به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

http://www.nti.org/db/china/engdocs/sanct07_02.htm

4. Iran - North Korea - Syria Non proliferation Act (P.L. 106-178, 14 March, 2000)

سوریه و کره شمالی به ترتیب اول ژانویه ۱۹۹۵ و اول ژانویه ۱۹۹۶ اعلام شده است.^۱

۲-۴. قانون منع تکثیر تسلیحات هسته‌ای ایران

یکی از مهمترین اهداف تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا؛ اثرگذاری بر روابط دفاعی جمهوری اسلامی ایران با سایر کشورها به‌ویژه در حوزه صنایع هوا - فضا است که از مصادیق آن می‌توان به «قانون منع تکثیر تسلیحات هسته‌ای ایران» مصوب مارس ۲۰۰۰ اشاره کرد که با بهانه پیشگیری از صادرات فناوری تسلیحات کشتار جمعی، فناوری موشکی و تسلیحات متعارف پیشرفته به ایران به‌ویژه از روسیه به تصویب رسید. این قانون با اضافه شدن متمم‌هایی به آن در سال ۲۰۰۵ به «قانون منع تکثیر تسلیحات هسته‌ای ایران و سوریه» تغییر یافت و با توشیح آن توسط جرج بوش، رئیس‌جمهور وقت آمریکا در ۲۲ نوامبر ۲۰۰۵ لازم‌الاجرا شد.^۲

لازم به یادآوری است اولین تحریم موشکی غیرمستقیم جمهوری اسلامی ایران در جولای ۱۹۹۸ اتفاق افتاد که براساس آن ایالات متحده هفت شرکت روسی با اسامی «دانشگاه فنی دولتی بالتیک»،^۳ «گلاو کاسمس»،^۴ «یورو پلیس ۲۰۰۰»،^۵ «گرافیت»،^۶ «اینور»،^۷ «شرکت موسو»^۸ و «مجمع تولید علمی پلی یوس»^۹ را به اتهام مشارکت در توسعه صنعت موشکی ایران تحریم کرد. اولین شرکت کره شمالی نیز که به بهانه کمک به صنعت موشکی جمهوری اسلامی ایران مورد تحریم قرار گرفت «چانگ‌وانگ سین‌یانگ»^{۱۰} در آوریل ۲۰۰۰ بود.^{۱۱}

۲-۵. قانون حمایت از آزادی ایران

«قانون حمایت از آزادی ایران»^{۱۲} در صدونهمین کنگره آمریکا به تصویب رسید و در ۳۰ سپتامبر ۲۰۰۶ با توشیح رئیس‌جمهور وقت آمریکا لازم‌الاجرا شد. این قانون جایگزین «قانون تحریم‌های

1. Kenneth katzman, Iran Sanctions, congressional research service, May 25, 2011, page-40, www.crs.gov

۲. برای مشاهده متن کامل شرکت‌هایی که با استناد به این قانون در فهرست تحریم‌ها قرار گرفته‌اند به نشانی اینترنتی وزارت امور خارجه آمریکا رجوع شود:

Iran & Syria Nonproliferation Act(Public Law 109-112) , <http://www.state.gov/t/isn/c20760.htm>

3. Baltic State Technical University

4. Glavkosmos

5. Europolace, 2000.

6. The Graftit State Scientific Research Institute

7. Inor Scientific Enter

8. MOSO Company

9. Polyus Scientific Production

10. Changgwang Sinyong

11. Wehling, Fred, "Russian Nuclear and Missile Exports to Iran", <http://cns.miis.edu/npr/>, The Nonproliferation Review/ Winter 1999, p. 140.

12. Iran Freedom Support Act (IFSA)

ایران و لیبی مصوب ۱۹۹۶»^۱ شده است. براساس این قانون؛ تحریم‌های تجاری، انرژی و مالی - بانکی علیه شرکت‌هایی که با صدور کالا، خدمات و فناوری به توسعه تسلیحات کشتار جمعی و تسلیحات پیشرفته متعارف کمک کنند، اعمال می‌شود.^۲

۲-۶. قانون توقف تجهیز نظامی ایران

مجلس نمایندگان آمریکا در ۱۱ ژانویه ۲۰۰۷ «قانون توقف تجهیز نظامی ایران»^۳ را «بدون رأی‌گیری با کاغذ»^۴ به تصویب رساند و به موجب آن پنتاگون ملزم شد از فروش یا دستیابی ایران به قطعات هواپیماهای جنگنده F-14 با هدف جلوگیری از ارتقای توان موشکی جمهوری اسلامی ایران جلوگیری کند. «گابریل گیفرد»^۵ نماینده دمکرات ایالت آریزونا، «سناتور ران وایدن نماینده دمکرات ایالت ارگان»^۶ و «استیو پیرس»^۷ نماینده جمهوریخواه از تنظیم‌کنندگان پیش‌نویس این قانون بودند.

۲-۷. قانون ایجاد امنیت از طریق پایان بخشیدن به منع تکثیر تسلیحات کشتار جمعی

اولین طرح قانونی که مجلس نمایندگان صدویازدهمین کنگره آمریکا با محوریت گفتمان مقابله با تکثیر تسلیحات کشتار جمعی به تصویب رساند، «طرح قانون امنیت‌سازی از طریق پایان بخشیدن به منع تکثیر تسلیحات کشتار جمعی»^۸ مصوب ۱۳ ژانویه ۲۰۰۹ بود که در آن قانونگذاران با پررنگ کردن تهدیدسازی مجازی مدعی شدند آن را در راستای پیشگیری از گسترش تسلیحات کشتار جمعی توسط سه کشور جمهوری اسلامی ایران، کره شمالی و سوریه تنظیم کرده‌اند.^۹

۲-۸. قانون تحریم بنزین ایران

مجلس سنا با الحاق چند متمم به قانون تحریم ایران مصوب ۱۹۹۶، «طرح تحریم بنزین ایران» را در ۲۸ آوریل ۲۰۰۹ تصویب و خواستار گسترش دامنه تحریم‌های اقتصادی علیه جمهوری اسلامی ایران شد. حامی اصلی پیش‌نویس این طرح؛ سناتور دمکرات ایالت ایندیانا «اوان بای»^{۱۰} بود. وی علاوه بر عضویت در کمیسیون نیروهای مسلح، ریاست «کمیته سرمایه‌گذاری، بیمه، اوراق قرضه و

1. Iran & Libya Sanctions Act of 1996 (ILSA)

2. http://www.bakerbotts.com/file_upload/IranFreedomSupportActSignedIntoLaw.htm

3. Stop Arming Iran Act

4. Voice Vote

5. Gabrielle Giffords

6. Sen. Ron Wyden, (D- Ore)

7. Steve Pearce

8. Security through Termination of Proliferation Act of 2009 (H.R.485).

9. H.R. 485: Security through Termination of Proliferation Act of 2009, <http://www.fas.org>, 18 October, 2010.

10. Sen. Evan Bayh [D – IN]

مؤسسات مالی»^۱ را نیز برعهده دارد. ۷۷ سناتور از امضاکنندگان پیش‌نویس این قانون بودند.^۲

۹-۲. قانون تقویت تحریم‌های ایران

«قانون تقویت تحریم‌های ایران»^۳ در ۱۸ مه ۲۰۰۹ به تصویب مجلس سنا رسید. براساس این قانون، سرمایه‌گذاری بیش از ۲۰ میلیون دلار در بخش انرژی ایران ممنوع شد. «کمیسیون بانکداری» و «کمیسیون تجارت و حمل‌ونقل» از کمیسیون‌های فعال کنگره در تهیه پیش‌نویس این قانون بودند. این طرح در شمول مجموعه مصوباتی قرار می‌گیرد که توانست رأی بالایی را نیز در مجلس نمایندگان به‌دست آورد به طوری که ۲۵۷ نماینده پیش‌نویس آن را امضا کردند و ۴۱۴ نماینده به آن رأی مثبت دادند. این طرح در ۱۴ اکتبر ۲۰۰۹ به تصویب مجلس نمایندگان رسید و جهت آن به سمت محدودسازی منابع مالی صنایع نفت و گاز جمهوری اسلامی ایران متمرکز شده است.^۴

۱۰-۲. قانون توانمندسازی جلوگیری از سرمایه‌گذاری در ایران و سودان

«قانون توانمندسازی منع سرمایه‌گذاری در ایران و سودان» در ۳۱ جولای ۲۰۰۹ به تصویب مجلس نمایندگان رسید.^۵ تنظیم‌کننده اصلی پیش‌نویس این طرح، نماینده دمکرات ایالت کالیفرنیا و عضو لابی پارلمانی «شورای ملی دمکرات‌های یهود»^۶، «براد شرمن»^۷ بود. وی از قانونگذاران یهودی است که تاکنون نقش فعالی را در جهتگیری برخی ابعاد عملیات روانی کنگره علیه جمهوری اسلامی ایران ایفا کرده و از حامیان اصلی صدور قطعنامه‌های شماره ۲۳۹۰ یا ۲۳۷۵ مجلس نمایندگان نیز محسوب می‌شود. در قطعنامه شماره ۲۳۹۰، قانونگذاران مجلس نمایندگان خواستار اعمال محدودیت‌های شدیدتر علیه اشخاص حقیقی یا حقوقی شده بودند که به ادعای آنان با صادرات مواد یا فناوری‌های دامن‌نظره به ایران، سوریه و کره شمالی، باعث توسعه دانش هسته‌ای نظامی در این سه کشور می‌شوند.^۸

1. Financial Institutions and Securities, Insurance and Investment Subcommittee

2. S.908: Iran Refined Petroleum Sanctions Act, <http://www.govtrack.us/congress>, 28 Apr, 2009.

3. Iran Sanctions Enabling Act of 2009 (S.1065).

4. Congressman Barney Frank, <http://politics.usnews.com>

۵. برای مشاهده متن کامل این قانون به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

H.R. 3516: Enable Divestment from Sudan and Iran Act of 2009, <http://www.govtrack.us/congress>, 31 July, 2009.

6. National Jewish Democratic Council (NJDC)

برای مشاهده اهداف، رسالت و ماهیت فعالیت این لابی پارلمانی اسرائیل به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

<http://www.njdc.org>

7. Brad Sherman [D – CA]

۸. برای مشاهده تمام طرح‌های قانونی یا قطعنامه‌هایی که براد شرمن در آن نقش طراح یا حامی آن را ایفا کرده است به نشانی

اینترنتی زیر رجوع شود:

Congressman Brad Sherman, 111th Bills Co – Sponsored, <http://bradsherman.house.gov/about/>

۱۱-۲. قانون مسئولیت‌پذیری برای انتخاب‌های تجاری در ایران

«قانون مسئولیت‌پذیری برای انتخاب‌های تجاری در ایران»^۱ مصوب ۲۳ اکتبر ۲۰۰۹ مجلس نمایندگان، در تداوم گسترش محدودیت‌های اقتصادی «قانون تحریم‌های ایران و لیبی»^۲ مصوب ۵ اوت ۱۹۹۶ است. قانونگذاران کنگره در بند «۲» این قانون مدعی شده‌اند هدف از تصویب این طرح، افزودن ضربه‌گیرهای دستیابی جمهوری اسلامی ایران به تسلیحات هسته‌ای از طریق محدودسازی منابع مالی است.^۳ یکی از موارد قابل تأمل این طرح، ترغیب کشورهای عرب حوزه خلیج فارس برای مشارکت در روند تحریم اقتصادی جمهوری اسلامی ایران است، به طوری‌که در بند «۶» قسمت سوم، به صراحت از این کشورها خواسته شده از مزیت‌های اقتصادی خود برای همراهسازی چین و روسیه با اعمال فشار بر جمهوری اسلامی ایران استفاده کنند.^۴

۱۲-۲. قانون جامع تحریم پاسخگویی و منع سرمایه‌گذاری در ایران

«قانون جامع تحریم، پاسخگویی و منع سرمایه‌گذاری در ایران»^۵ در اول جولای ۲۰۱۰ به تصویب مجالس نمایندگان و سنای کنگره آمریکا رسید و براساس آن «هر شرکتی که از طریق فروش فرآورده‌های تصفیه شده به ایران عوایدی معادل یک میلیون دلار یا بیشتر کسب کند یا در طول یک سال به تدریج به تأمین یکی از این فرآورده‌ها به ارزش بیش از پنج میلیون دلار به ایران مبادرت ورزد مشمول تحریم‌های آمریکا قرار می‌گیرد». چنین شرکت‌هایی اجازه فعالیت در بخش‌های مالی، بانکی یا بازار سهام آمریکا را نخواهند داشت. منظور از فرآورده‌های نفتی تصفیه شده در این طرح، بنزین، گازوئیل و سوخت موتور جت است.

تصویب قانون تحریم جامع ایران یکی از اقدام‌های خصمانه کنگره آمریکاست که با رأی بالایی در مجلس سنا با ۹۹ رأی موافق و بدون رأی مخالف به تصویب رسید. مجلس نمایندگان نیز، طرح مذکور را با ۴۰۸ رأی موافق در برابر هشت رأی مخالف در اول جولای ۲۰۱۰ به تصویب رساند. هرچند در این قانون از ظرفیت‌های گفتمان «مقابله با تکثیر تسلیحات کشتارجمعی» استفاده شده ولی در بخش‌هایی نیز حمایت از ارزش‌های بشردوستانه پررنگ شده است، به طوری‌که در

1. Accountability for Business Choices in Iran Act (H.R.3922)

2. Iran & Libya Sanctions Act

این قانون در سال ۲۰۰۶ به «قانون تحریم ایران» (ISA) تغییر یافت.

3. <http://www.ronkleinforcongress.com>

۴. برای مشاهده متن کامل طرح مسئولیت‌پذیری برای انتخاب‌های تجاری در ایران به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

H.R.3922 – Accountability for Business Choices in Iran Act, <http://www.opencongress.org>

5. Comprehensive Iran Sanctions, Accountability, and Divestment Act of 2010 (Public Law 111 - 195) (CISADA)

پاراگراف اول بند «۱۰۵»، رئیس‌جمهور آمریکا مکلف شده بود حداکثر ظرف ۹۰ روز پس از توشیح این مصوبه، اسامی مقام‌ها یا افرادی که مسئول «نقض جدی حقوق بشر» پس از دهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری بوده‌اند را به کنگره گزارش و آنها را در فهرست اشخاص مورد تحریم وزارتخانه‌های امور خارجه و دارایی آمریکا قرار دهد.

نکته قابل تأمل این است که تصویب و توشیح این قانون و هم تحریم جامع اتحادیه اروپا در فاصله کمی از صدور قطعنامه ۱۹۲۹ مورخ ۹ ژوئن ۲۰۱۰ انجام شدند.

۱۳-۲. قانون اجرای تحریم‌های ایران و امنیت خلیج فارس

«قانون اجرای تحریم‌های ایران و امنیت خلیج فارس»^۱ به ترتیب در ۳۰ جولای و ۲۱ سپتامبر ۲۰۱۰ به تصویب مجالس نمایندگان و سنا رسید.

تداعی تهدید فعالیت‌های هسته‌ای و موشکی جمهوری اسلامی ایران برای ایالات متحده و متحدانش در اروپا و خاورمیانه؛ (بند «۱»)، تأکید بند «۲» برای نظارت بیشتر بر فرمان اجرایی ۱۲۹۵۹ مورخ ۶ مه ۱۹۹۵ با هدف ممنوعیت سرمایه‌گذاری اشخاص حقیقی و حقوقی آمریکا در ایران و جهتگیری بند «۴» به سمت کاهش درآمدهای نفتی جمهوری اسلامی ایران با بهانه تحدید منابع مالی توسعه فعالیت‌های هسته‌ای غیرصلح‌آمیز؛ بیانگر پررنگ بودن دو رویکرد تهدیدسازی مجازی (عملیات روانی) و محدودسازی منابع سرمایه‌ای در ایران (جنگ اقتصادی) است.^۲

گفتار سوم - تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا در قالب گفتمان مبارزه با تروریسم

مهمترین ابزارهای تقنینی ایالات متحده برای توجیه اعمال برخی تحریم‌ها در قالب بهره‌برداری ابزاری از گفتمان مقابله با تروریسم عبارتند از:

۱-۳. قانون اضطراری ملی

«قانون اضطراری ملی»^۳ در سال ۱۹۷۶ به تصویب رسید. توقیف اموال و دارایی‌های جمهوری اسلامی ایران به دنبال تسخیر لانه جاسوسی آمریکا و همچنین اعمال برخی تحریم‌ها علیه سپاه

1. Gulf (Persian) Security and Iran Sanctions Enforcement Act (H.R. 6043)

۲. برای مشاهده متن کامل طرح اجرای تحریم‌های ایران و امنیت خلیج فارس به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

Text of H.R. 6043: Gulf security and Iran Sanctions Enforcement Act, <http://www.govtrack.us/congress>, 30 July, 2010.

3. National Emergence Act

پاسداران پس از حوادث ۱۱ سپتامبر، با استناد به این قانون انجام شده‌اند.^۱

۲-۳. قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی

براساس «قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی»^۲ که در سال ۱۹۷۷ به تصویب رسید، اختیارات رئیس‌جمهور آمریکا بسیار گسترش یافت به طوری که مجاز است دستور صادره داریایی یا اعمال تحریم‌های اقتصادی علیه سایر دولت‌ها حتی در شرایط غیرجنگی را بدهد. واشنگتن پس از تسخیر لانه جاسوسی توسط دانشجویان پیرو خط امام (ره) در ۴ نوامبر ۱۹۷۹ (۱۳ آبان‌ماه ۱۳۵۸)، تحریم‌هایی را علیه جمهوری اسلامی ایران با استناد به این قانون اعمال کرد. مصداق دیگر می‌توان به جریمه ۲۵۰ میلیون دلاری ایالات متحده علیه «بانک تی‌اس‌بی لویدن» لندن در ژانویه ۲۰۰۹ اشاره کرد که از طرف وزارت دادگستری، دادستانی ایالت نیویورک و دفتر کنترل داریایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری به انتقال پول و حذف اطلاعات مشتریانی از ایران، سودان و لیبی متهم شده بود.^۳

۳-۳. قانون مدیریت صادرات

تحریم‌هایی که براساس گفتمان مبارزه با تروریسم صادر شده‌اند، با استناد به «قسمت ششم قانون اجرای صادرات»^۴ مصوب ۱۹۷۹ اعمال شده‌اند. این قانون با هدف تقویت رژیم نظارتی بر صادرات «مواد و فناوری‌های حساس دامنظوره»^۵ و جلوگیری از تکثیر تسلیحات شیمیایی، میکروبی و هسته‌ای در سال ۱۹۷۹ به تصویب رسید و کمیسیون بانکی مجلس سنا قصد دارد با گنجانیدن اصلاحاتی به آن، دایره شمول آن را گسترش دهد.^۶

لازم به یادآوری است واشنگتن از ژانویه ۱۹۸۴ با ادعای همکاری جمهوری اسلامی ایران با حزب‌الله برای انفجار پایگاه دریایی آمریکا در لبنان در اکتبر ۱۹۸۳، ایران را در فهرست حامیان تروریست وزارت امور خارجه آمریکا قرار داده است. این تحریم‌ها شامل اعمال برخی محدودیت‌ها برای کالاهای دامنظوره، ممنوعیت کمک‌های خارجی آمریکا و مخالفت با اعطای هرگونه وام نهادهای بین‌المللی مالی - بانکی می‌شود.

1. Harold C. Relyea, "Terrorist Attacks and National Emergencies Act Declarations" CRS Report to congress, 7 January, 2005, <http://www.fas.org>

2. International Emergency Economic Power Act 1977 (IEEPA)

3. Lloyds TSB agree to pay fine of \$350m for Sanction help, <http://www.telegraph.co.uk>, 10 Jan, 2009.

4. Section 6(i) of Export Administration Act of 1979 (P.L. 96 - 72)

5. Sensitive Dual-use Goods and Technologies

۶. برای اطلاع بیشتر به نشانی مرکز پژوهش‌های کنگره آمریکا رجوع شود:

The Export Administration Act: Evolution, Provision and Debate, CRS Report for Congress, 9 January, 2008.

۳-۴. قانون امنیت بین‌الملل و توسعه همکاری

«قانون امنیت بین‌الملل و توسعه همکاری»^۱ در ۸ آگوست ۱۹۸۵ به تصویب رسید. فرمان اجرایی ۱۲۶۱۳ که براساس آن واردات آمریکا از ایران ممنوع شد با استناد به بخش ۵۰۵ این قانون صادر شد.^۲

۳-۵. قانون کمک‌های خارجی

براساس «قسمت ۶۲۰ قانون کمک‌های خارجی»^۳ هرگونه کمک آمریکا به جمهوری اسلامی ایران متوقف شده است. برای مثال واشنگتن در سال ۱۹۸۵ با استناد به قسمت ۳۰۷ این قانون، جمهوری اسلامی ایران را در فهرست کشورهای قرار داد که نمی‌تواند از مزایای سازمان‌های مالی بین‌المللی که آمریکا در آنها عضو است، استفاده کند.

۳-۶. قانون تحریم ایران و لیبی

«قانون تحریم ایران و لیبی (ایلسا)»^۴ در ۱۹ اوت ۱۹۹۷ با ادعای حمایت‌های مالی - تسلیحاتی ایران از حزب‌الله لبنان، حماس و جهاد اسلامی فلسطین به تصویب رسید. کنگره در این قانون، دولت را ملزم کرد شرکت‌های غیرآمریکایی که در بخش انرژی ایران بیش از ۲۰ میلیون دلار در سال سرمایه‌گذاری می‌کنند را تحریم کند. این قانون در ۳۰ سپتامبر ۲۰۰۶ به «قانون تحریم ایران» تغییر نام یافت و تا ۳۱ دسامبر ۲۰۱۱ تمدید شد.

۳-۷. قانون مقابله با تروریسم و جرائم مؤثر مرگ

بخشی از تحریم‌های مالی - بانکی ایالات متحده علیه جمهوری اسلامی ایران با استناد به «قسمت ۳۲۷ قانون مقابله با تروریسم و جرائم مؤثر مرگ»^۵ در ۲۴ آوریل ۱۹۹۶ اتخاذ می‌شود.

۳-۸. قانون تحریم ایران

براساس «قانون تحریم ایران (ایسا)»^۶ دامنه تحریم علیه نهادهای مالی، مؤسسات بیمه، مؤسسات اعتباری صادراتی یا شرکت‌هایی که بیش از ۲۰ میلیون دلار در صنایع انرژی ایران سرمایه‌گذاری می‌کنند، افزایش یافته است. در صدویازدهمین کنگره، دامنه محدودیت‌های قانون تحریم ایران

1. International Security and Development Cooperation Act (ISDCA)

2. <http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/documents/>

3. Section 620A of the Foreign Assistance Act, FAA, P.L. 87 - 195

4. Iran - Libya Sanctions Act of 1996 (ILSA)

5. Section 327 of the Anti - Terrorism and Effective Death Penalty Act of 1996, P.L. 104 - 132 (24 April 1996).

6. Iran Sanction Act, 1996.

گسترش یافت، به طوری که شرکت‌هایی که محموله‌های کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران را بیمه کرده یا بنزین ایران را تأمین می‌کنند نیز در فهرست تحریم‌ها قرار گرفته‌اند.^۱

۹-۳. قانون گسترش تحریم سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران

براساس «قانون گسترش تحریم سپاه پاسداران انقلاب اسلامی ایران»^۲ مصوب ۱۲ مه ۲۰۰۹؛ تحریم‌های علیه اشخاص حقیقی و حقوقی وابسته به سپاه پاسداران اعمال شده است. برخی موارد قابل این طرح عبارتند از:

- ادعای انجام برخی مأموریت‌های برون‌مرزی سپاه قدس در ناحیه خودمختار کردستان عراق (قسمت دوم، بند دوم)،

- ادعای مشارکت سپاه در تکثیر تسلیحات کشتار جمعی و نقض فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲ مورخ ۲۱ اکتبر ۲۰۰۷ و معرفی سپاه قدس به عنوان یک گروه تروریستی براساس فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴ مورخ ۲۵ اکتبر ۲۰۰۷ (قسمت سوم، بند «۳»)،

- تداعی نقش محوری سپاه پاسداران در طرح‌های کلان اقتصادی جمهوری اسلامی ایران (قسمت سوم، بند «۵»)،

- تداعی حمایت‌های تبلیغاتی و مالی سپاه پاسداران از برخی جنبش‌های مقاومت اسلامی مانند حزب‌الله، حماس، جهاد اسلامی، شبه‌نظامیان طالبان و شبه‌نظامیان شیعه عراق (قسمت دوم، بند «۹»)،

- اشاره به گزارش ۲۰۰۷ و ۲۰۰۸ وزارت خارجه در رابطه با تروریسم بین‌الملل و اتهام‌زنی پیرامون ارسال برخی تجهیزات نظامی به شبه‌نظامیان طالبان،

- تأکید بر افزایش نظارت برای گسترش تحریم‌ها براساس فرمان اجرایی ۱۳۴۳۸ (قسمت سوم، پاراگراف سوم)،^۳

گفتار چهارم - تحریم‌هایی که در قالب فرامین اجرایی رؤسای جمهور آمریکا صادر شده‌اند

ساختار سیاسی ایالات متحده بر تفکیک و توازن قوای سه‌گانه پایه‌گذاری شده، با این وجود رئیس‌جمهور از اختیارات تقنینی و قضایی مهمی برخوردار است، به طوری که با استناد به قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی و مقابله با تهدیدهای غیرعادی و فوق‌العاده، فرامینی را صادر می‌کند که در حقوق

1. Katzman, Kenneth, "Iran Sanctions", Congressional Research Service, <http://www.fas.org>, 3 August, 2010.

2. H.R. 2375: Iran Revolutionary Guard Corps Designation Implementation Act

۲. برای مشاهده متن کامل این طرح به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

H.R. 2375: Iran Revolutionary Guard Corps Designation Implementation Act, <http://www.govtrack.us/congress>, 12 May, 2009.

اساسی آمریکا به «فرامین اجرایی»^۱ معروفند. این فرامین مستند به قوانین مصوب کنگره بوده و لازم‌الاجرا هستند که برحسب شرایط زمانی خاص صادر و پس از تحقق اهداف لغو می‌شوند. فرامین اجرایی رؤسای جمهور آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران که با استناد به قوانین داخلی صادر شده‌اند، عبارتند از:^۲

۴-۱. فرمان اجرایی ۱۲۱۷۰

به دنبال تسخیر سفارت آمریکا، رئیس‌جمهور وقت آمریکا - جیمی کارتر - در ۱۴ نوامبر ۱۹۷۹ دستور اجرایی شماره ۱۲۱۷۰ را صادر کرد که براساس آن تمام دارایی و اموال ایران در خاک ایالات متحده توقیف شد. براساس این فرمان، علاوه بر توقف واردات نفت از ایران، هشت میلیارد دلار از دارایی‌های جمهوری اسلامی ایران بلوکه شد این دستور با استناد به «قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی»، «قانون وضعیت‌های فوق‌العاده» و تفویض برخی اختیاراتها به رئیس‌جمهور ایالات متحده و در قالب بهره‌برداری ابزاری از گفتمان مبارزه با تروریسم صادر شد.^۳

۴-۲. فرمان اجرایی ۱۲۶۱۳

در ۲۹ اکتبر ۱۹۸۷ (۷ آبان‌ماه ۱۳۶۶) با صدور فرمان اجرایی ۱۲۶۱۳ به بهانه مقابله با اقدام‌های جمهوری اسلامی ایران علیه نفتکش‌های خارجی، کلیه واردات از ایران بجز نشریات و محصولات تصفیه شده نفتی از کشور ثالث که از مواد خام نفتی ایران تهیه شده باشند، ممنوع شد. رونالد ریگان این فرمان اجرایی را با استناد به بند «۵۰۵» «قانون توسعه همکاری و امنیت بین‌الملل»^۴ صادر کرد.^۵

۴-۳. فرمان اجرایی ۱۲۹۲۵

در ۲۹ اوت ۱۹۹۴ رئیس‌جمهور وقت آمریکا بیل کلینتون دستور اجرایی ۱۲۹۲۵ را صادر و براساس آن هرگونه تجارت و سرمایه‌گذاری شرکت‌های آمریکایی در بخش انرژی ایران ممنوع شد.

۴-۴. فرمان اجرایی ۱۲۹۵۷

در ۱۶ مارس ۱۹۹۵ (۲۵ اسفندماه ۱۳۷۳) با فرمان اجرایی ۱۲۹۵۷، هرگونه معامله برای توسعه

1. Executive Orders (EOs)

۲. برای اطلاع بیشتر به گزارش مرکز پژوهش‌های کنگره آمریکا در مورخ ۷ اکتبر ۲۰۱۰ با عنوان «تحریم‌های ایران» رجوع شود:

Katzman, Kenneth, "Iran Sanctions", <http://www.fas.org>, 7 October, 2010. P 33.

3. Executive Order No. 12170, Blocking Iranian Government Property, <http://www.iranwatch.org>, 14 Nov, 1979.

4. Section 505 of the International Security and Development Cooperation Act of 1985 (ISDCA)

5. Executive Order 12613, Prohibiting Imports from Iran, <http://www.treas.gov>, 30 October, 1987.

میادین نفت و گاز ایران ممنوع شد.^۱ این فرمان با استناد به «قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی»،^۲ «قانون موقعیت‌های اضطراری ملی»^۳ و عنوان سوم بخش ۳۰۱ قانون اساسی آمریکا صادر شد. فرمان اجرایی ۱۲۹۵۷ به‌عنوان اولین فرمان اجرایی محسوب می‌شود که در قالب گفتمان مبارزه با تسلیحات کشتار جمعی علیه جمهوری اسلامی ایران صادر شد.^۴

۴-۵. فرمان اجرایی ۱۲۹۵۹

فرمان اجرایی ۱۲۹۵۹ در ۶ مه ۱۹۹۵ با استناد به «قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی»،^۵ «قانون موقعیت‌های اضطراری ملی»^۶ و «همکاری توسعه و امنیت بین‌المللی» در دوره ریاست‌جمهوری بیل کلینتون صادر شد و در پوشش ادبیات گفتمان مبارزه با تروریسم، محدودیت‌های اقتصادی را برای شرکت‌های آمریکایی در روابط اقتصادی با جمهوری اسلامی ایران تعیین کرده است.^۷

باراک اوباما در مارس ۲۰۱۰، فرمان اجرایی ۱۲۹۵۹ را به دلیل نقض حقوق بشر یک سال دیگر تمدید و در آن محدودیت‌هایی را علیه جمهوری اسلامی ایران در حوزه سرمایه‌گذاری و تجاری تعیین کرد. این فرمان بیشتر بخش انرژی ایران را هدف قرار می‌دهد.

۴-۶. فرمان اجرایی ۱۳۰۵۹

در ۱۹ اوت ۱۹۹۷ (۲۹ مردادماه ۱۳۷۶) با فرمان اجرایی ۱۳۰۵۹ دامنه تحریم‌ها علیه کشورهای ثالثی که به ایران صادرات دارند، افزایش یافت، با این وجود مادلین آلبرایت وزیر خارجه وقت آمریکا اعلام کرد شرکت‌ها و شهروندان آمریکایی می‌توانند فرش، خشکیار، آجیل و خاویار ایرانی را وارد کنند که با اصلاح مقررات معاملات با ایران در تاریخ ۱۰ اردیبهشت ۱۳۷۹ به اجرا درآمد.

1. Executive Order 12957, Prohibiting Certain Transactions with Respect to the Development of Iranian Petroleum Resources, 17 March 1995.

2. International Emergency Economic Power Act (IEEPA)

3. National Emergencies Act

4. <http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/iran.pdf>

5. International Emergency Economic Power Act (IEEPA)

6. The National Emergency Act

۷. ساختار سیاسی ایالات متحده بر پایه تفکیک و توازن قوای سه‌گانه پایه‌گذاری شده، با این وجود رئیس‌جمهور از اختیارات تقنینی و قضایی مهمی برخوردار است، به طوری‌که با استناد به قانون اختیارات اقتصادی اضطراری بین‌المللی و مقابله با تهدیدهای غیرعادی و فوق‌العاده، فرامینی را صادر می‌کند که در حقوق اساسی آمریکا به «فرامین اجرایی» معروفند و مستند به قوانین مصوب کنگره بوده و لازم‌الاجرا هستند که برحسب شرایط زمانی خاص صادر و پس از تحقق اهداف لغو می‌شوند. برای مشاهده متن کامل فرمان اجرایی ۱۲۹۵۹ به نشانی اینترنتی وزارت خزانه‌داری آمریکا رجوع شود:

Executive Order 12959 – Prohibiting Certain Transactions With Respect to Iran, <http://www.ustreas.gov>, 9 May, 1995.

فرامین اجرایی ۱۲۱۷۰، ۱۲۹۶۷، ۱۲۹۵۹ و ۱۳۰۵۹ همه ساله نیاز به تمدید رئیس‌جمهور دارند.^۱

۴-۷. فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴

دو هفته پس از وقوع حوادث ۱۱ سپتامبر، رئیس‌جمهور آمریکا با صدور فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴ اختیار لازم برای مسدود نمودن دارایی شرکت‌هایی که در تروریسم بین‌الملل مشارکت دارند را صادر کرد. این فرمان اجرایی با استناد به «قانون وضعیت اضطرار ملی»،^۲ «قانون مشارکت سازمان ملل»،^۳ مصوب ۱۹۴۵ و بند ۳۰۱ قانون اساسی آمریکا صادر شد.^۴

«فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴»^۵ در ۲۳ سپتامبر ۲۰۰۱ با عنوان «مسدود کردن دارایی‌ها و جلوگیری از معامله با اشخاص حامی تروریسم» در دوره ریاست‌جمهوری جرج بوش به امضا رسید.^۶ وزارت خزانه‌داری با استناد به این فرمان «وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح»^۷ و سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را به حمایت از تروریسم متهم و ۹ شرکت، ۵ فرد وابسته به سپاه پاسداران و سه فرد وابسته به صنایع هوا - فضا را مورد تحریم قرار داد.^۸

با استناد به این فرمان، مجلس نمایندگان آمریکا در ۲۶ سپتامبر ۲۰۰۷ (۴ مهرماه ۱۳۸۶) با رأی ۳۹۷ مثبت در برابر ۱۶ رأی منفی از مجموع ۴۳۵ رأی و مجلس سنا نیز با ۷۶ رأی موافق و ۲۲ رأی مخالف با تصویب قطعنامه‌ای سپاه پاسداران انقلاب اسلامی را در «فهرست سپاه سازمان‌های تروریستی»^۹ وزارت امور خارجه قرار داد. «جوزف لیبرمن»،^{۱۰} سناتور دمکرات و «جان کیل»^{۱۱} سناتور جمهوریخواه ایالت آریزونا از طراحان این قطعنامه بودند.^{۱۲} براساس فرمان اجرایی جرج بوش، تمام دارایی‌های سپاه پاسداران توقیف و شرکت‌های آمریکایی از همکاری با نهادهای وابسته به سپاه پاسداران منع شده‌اند.^{۱۳}

فهرست افراد، شرکت‌ها و ساختارهایی که براساس فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴ مورد تحریم قرار

گرفتند عبارتند از:

1. Presidential Documents, Executive Order 13059 of 19 August, 1997, Prohibiting Certain Transactions with Respect to Iran
2. National Emergencies Act
3. UN Participation Act of 1945.
4. Katzman, Kenneth, "Iran Sanctions", Congressional Research Service, <http://www.fas.org>, 3 August, 2010, p 32.
5. Executive Order 13224
6. Executive Order 13224 of 23 September, 2001, Blocking Property and Prohibiting Transactions with Persons Who Commit, Threaten to Commit, or Support Terrorism, <http://www.fas.org/>
7. Ministry of Defense and Armed Force Logistics (MDEFL)
8. Treasury and State Department Iran Designation, Identifier Information Pursuant E.O. 13224 (Terrorism) and E.O. 13382 (WMD), <http://www.ustreas.gov>, 25 October, 2007.
9. U.S. terrorist blacklist
10. Joseph Lieberman
11. John Kyl
12. U.S. Senate: Iran Guard a terror group, <http://www.upi.com>, 27 Sep, 2008.
13. Iran Sanctions marks first time U.S. has banded another nation's military as terrorist, <http://www.worldtribune.com>, 17 August, 2007.

جدول ۲. فهرست افراد، شرکت‌ها و نهادهای مورد تحریم در فرمان اجرایی ۱۳۲۲۴

سپاه قدس (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)
حزب‌الله لبنان (۲۳ آوریل ۲۰۰۷)
بانک صادرات (به اتهام حمایت‌های مالی از حزب‌الله، حماس، جهاد اسلامی فلسطین) (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)
«شرکت نورینکو» ^(۱) چین (به اتهام فروش و دانش موشک‌های بالستیک ایران) (می ۲۰۰۳)
«شرکت عمومی تجارت خارجی تایوان» ^(۲) (چهارم جولای ۲۰۰۳)
۱۳ شرکت روسی، چینی، بلاروس، مقدونیه، کره شمالی، امارات متحده و تایوان (۴ آوریل ۲۰۰۴)
«اداره صنعتی طراحی ابزار تولا» ^(۳) از روسیه (به اتهام فروش لیزرهای توپخانه‌ای به ایران)
۱۴ شرکت چین، کره شمالی، روسی، اسپانیایی، اوکراینی، بلاروس و هندی (دو دانشمند هسته‌ای با نام‌های دکتر سرندار و دکتر پارساد) ^(۴) (۲۹ سپتامبر ۲۰۰۴)

1. Norinco Co.
2. Taiwan Foreign Trade General Corporation
3. Tula Instrument Design Bureau (Russia)
4. Dr. Surendar and Dr. Parsad

۴-۸. فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲

«فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲»^۱ با عنوان «بلوکه کردن دارایی حامیان و تولیدکنندگان تکثیر تسلیحات کشتارجمعی» در تاریخ ۲۸ ژوئن ۲۰۰۵ (۷ تیرماه ۱۳۸۴) صادر^۲ و در آن بر قطع حمایت مالی و تجاری از شرکت‌هایی که در توسعه تسلیحات کشتارجمعی مشارکت دارند، تأکید شده است.^۳ ریشه این فرمان به «قانون منع تکثیر تسلیحات کشتارجمعی ایران و عراق»^۴ برمی‌گردد. استناد دیگر این فرمان، «قانون منع تکثیر تسلیحات کشتارجمعی کره شمالی، سوریه و ایران»^۵ است. مهمترین تحریم‌های یک‌جانبه آمریکا با تأکید بر فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲ عبارتند از:

- تحریم بانک سپه در ژانویه ۲۰۰۷ با ادعای حمایت‌های مالی از فعالیت‌های موشکی و هسته‌ای جمهوری اسلامی ایران،

- تحریم دو شرکت وابسته به سازمان صنایع هوا - فضا با نام‌های «گروه صنعتی فجر» و «گروه صنایع ماشینی میزان» در ژوئن ۲۰۰۷،

- تحریم «شرکت تهیه قطعات ایمنی»^۶ و «شرکت صنعتی جوزا» که دامنه آن در سپتامبر ۲۰۰۸ به «صنایع الکترونیک ایران»،^۷ «صنایع الکترونیک شیراز»، «صنایع ارتباطات ایران»،^۸ «شرکت

1. Executive order 13382
2. Executive Order 13382 of 28 June, 2005, Blocking Property of Weapons of Mass Destruction Proliferators and Their Supporters, <http://www.fas.org>
3. Treasury Designates Iranian Nuclear and Missile Entities, <http://www.treas.gov/press/releases/12> August, 2008.
4. Iran – Iraq Arms Nonproliferation Act (P.L. 102 - 484)
5. Iran – Syria – North Korea Nonproliferation Act
6. Safety Equipments Procurement Company (SEP Co.)
7. Iran Electronics Industries
8. Iran Communications Industries

صنعتی سازنده صنایع هوایی ایران»^۱ (متولی توسعه هواپیماهای بدون سرنشین) و «صنایع فراسخت» وابسته به وزارت دفاع گسترش یافت.

- تحریم پنج شرکت «جابر بن حیان»^۲، «مرکز تحقیقات کشاورزی و پزشکی هسته‌ای کرج»^۳، «مرکز تحقیقات تولید سوخت هسته‌ای اصفهان»^۴، «شرکت تهیه تجهیزات ایمنی»^۵ و «شرکت صنعتی جوزا»^۶ در ۱۲ اوت ۲۰۰۸ (۲۱ مردادماه ۱۳۸۷) به اتهام حمایت از برنامه‌های محرمانه صنعت هسته‌ای و پدافند موشک‌های بالستیک ایران،

- تحریم «شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران»^۷ و ۱۸ شرکت وابسته به آن در دهم سپتامبر ۲۰۰۸ (۲۰ شهریورماه ۱۳۸۷) به اتهام حمل مواد هسته‌ای و موشکی برای وزارت دفاع که براساس آن حساب‌های بانکی و دارایی‌های متعلق به این شرکت‌ها مسدود و تمام مؤسسات آمریکایی از همکاری‌های تجاری با آن منع شده‌اند.^۸

- تحریم شرکت‌های پوششی خطوط کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران در اتحادیه اروپا، ۳۷ شرکت و ۵ نفر از ایرانیان مقیم آلمان، مالت و جمهوری قبرس در ۲۷ اکتبر ۲۰۱۰ (۵ آبان‌ماه ۱۳۸۹) به اتهام حمل قطعات نظامی و قطعات کاربردی در تسلیحات کشتارجمعی،

- تحریم برخی اشخاص حقیقی و حقوقی وابسته به سپاه پاسداران و شرکت کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران در ۲۱ دسامبر ۲۰۱۰ (۳۰ آذرماه ۱۳۸۹) از جمله پرویز فتاح، وزیر اسبق نیرو و رئیس کنونی بنیاد تعاون سپاه، شرکت بیمه معلم (به دلیل ارائه خدمات به شرکت کشتیرانی)، بانک مهر، بانک انصار (وابسته به سپاه پاسداران) و شرکت نفت و گاز پارس به اتهام مشارکت در فعالیت‌های هسته‌ای و موشکی،

- شرکت حمل‌ونقل کشتیرانی کیش به اتهام ارسال سلاح به حزب‌الله لبنان در ۲۱ دسامبر ۲۰۱۰،

- تحریم هواپیمای ملی ایران و شرکت‌های وابسته به آن در ۲۳ ژوئن ۲۰۱۱ (۲ تیرماه ۱۳۹۰) به بهانه پیشگیری از دستیابی وزارت دفاع و سپاه پاسداران به قطعات و مواد اولیه قابل کاربرد در تسلیحات اتمی و موشک‌های نامتعارف،^۹ فهرست افراد، شرکت‌ها و ساختارهایی که براساس فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲ مورد تحریم قرار گرفتند عبارتند از:

1. Iran Aircraft Manufacturing Industrial Company (HESA)

2. Jabber Ibn Hayan

3. Center for Agriculture and Medicine (karaj Nuclear Research Center)

4. The Esfahan Nuclear Fuel Research and Production Center (NFRPC)

5. Safety Equipment Procurement Company

6. Josa Industrial Company

7. Islamic Republic of Iran Shipping Lines (IRISL)

8. Stuart Levey, the Treasury Department's undersecretary for terrorism and financial intelligence, Administration places sanctions on Iran Shipping Line, <http://www.usatoday.com>, 10 Sept, 2008.

۹. برای مشاهده متن کامل سند تحریم وزارت دارایی آمریکا و شرکت‌هایی که در فهرست تحریم قرار گرفته‌اند به نشانی اینترنتی

زیر رجوع شود:

Fact Sheet: Treasury Sanctions Major Iranian Commercial Entities, June 23, 2011, <http://www.iranenergyproject.org/>

جدول ۳. فهرست افراد، شرکت‌ها و نهادهای مورد تحریم در فرمان اجرایی ۱۳۳۸۲

بانک بین‌المللی پرشیا ^(۱) (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)	گروه صنعتی شهید باکری (ژوئن ۲۰۰۵ و تمدید در فوریه ۲۰۰۹)
قرارگاه سازندگی خاتم الانبیاء (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)	شرکت انرژی نوین (ژوئن ۲۰۰۵)
شرکت نفتی کیش ارینتال ^(۲) (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷ به اتهام نقش محوری سپاه پاسداران در این شرکت)	شرکت انرژی مصباح (ژانویه ۲۰۰۶)
قرارگاه قرب کربلا (حزب نوح) (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)	سازمان صنایع دفاعی (مارس ۲۰۰۷)
شرکت مهندسی سپاساد ^(۳) (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)	فرایند تکنیک (ژوئن ۲۰۰۷)
شرکت عمران ساحل (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)	گروه سازنده ماشین‌های میزان (به اتهام مشارکت در فعالیت‌های موشکی جمهوری اسلامی ایران) (ژوئن ۲۰۰۷)
شرکت مشاور ساحل ^(۴) (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)	شرکت توسعه و معدن‌کاری کره شمالی ^(۵) (سپتامبر ۲۰۰۷)
شرکت حراء (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)	سپاه پاسداران انقلاب اسلامی (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)
قرارگاه سازندگی قائم (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)	وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح ^(۶) (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)
بانک آینده (از بانک‌های وابسته به بانک ملی واقع در بحرین) (۱۲ مارس ۲۰۰۸)	بانک ملی ایران، بانک ملی ایران زائو در مسکو و بانک ملی PC در انگلیس (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)
صنایع شهید ستاری (از تأمین‌کنندگان قطعات مورد نیاز گروه صنعتی شهید باکری) (۸ جولای ۲۰۰۸)	بانک کارگشایی (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)
خطوط کشتیرانی جمهوری اسلامی ایران و ۱۸ شرکت تابعه (۱۲ اوت ۲۰۰۸)	بانک آریان (همکاری‌های مشترک دو بانک صادرات و ملی) در افغانستان (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)
شرکت‌های وابسته به وزارت دفاع مانند گروه صنعتی مهمات‌سازی ^(۷) ، صنایع فراسخت ^(۸) ، شرکت صنایع سازنده هواپیمایی ایران ^(۹) ، صنایع ارتباطی ایران ^(۱۰) ، صنایع الکترونیک ایران و صنایع الکترونیک شیراز (۱۷ سپتامبر ۲۰۰۸)	بانک ملت (به اتهام تأمین و بازگشایی اعتبارات بانکی و مالی برای فعالیت‌های هسته‌ای ایران) بانک ملت SBCJSC در ارمنستان (۲۱ اکتبر ۲۰۰۷)
شرکت آسا ^(۱۱) (از شرکت‌های وابسته به بانک ملی ایران در نیویورک) (۱۷ دسامبر ۲۰۰۸)	بانک توسعه صادرات ایران (به اتهام بازگشایی اعتبارات مالی برای وزارت دفاع) (۲۲ اکتبر ۲۰۰۸)
یازده شرکت وابسته به بانک ملی (بانک ملی سرمایه‌گذاری ایران ^(۱۲) ، بانک ملی پاچ و توزیع ^(۱۳) ، شرکت کیمیا مهر ^(۱۴) ، شرکت توسعه و سرمایه‌گذاری سیمان ^(۱۵) ، شرکت سیمان مازندران، سیمان شمال، صنایع نساجی مازندران، شیمی کشاورزی ملی، اولین صندوق سهام فارس ^(۱۶) ، شرکت سرمایه‌گذاری مادر ^(۱۷) ، بانک ملی سرمایه‌گذاران ایران اینتل) (۳ مارس ۲۰۰۹)	

1. Persia International Bank PLC (U.K.)
2. Oriental Oil Kish
3. Sepasad Engineering Company
4. Korea Mining and Development Corp
5. Sahel Consultant Engineering
6. Ministry of Defense and Armed Force Logistics
7. Armament Industries Group
8. Farasakht Industries
9. Iran Aircraft Manufacturing Industrial Co.
10. Iran Communication Industries
11. Assa Corporation
12. Bank Melli Iran Investment (BMIIC)
13. Bank Melli Printing and Publishing
14. Cayman Investment LTd.
15. Cemen Investment and Development
16. First Persian Equity Fund
17. Melli Investment Holding

۹-۴. فرمان اجرایی ۱۳۵۵۳

باراک اوباما با صدور فرمان اجرایی ۱۳۵۵۳ در ۲۹ سپتامبر ۲۰۱۰ (۷ مهرماه ۱۳۸۹) با ادعای «نقض جدی حقوق بشر»^۱ معترضان به نتایج دهمین دوره انتخابات ریاست جمهوری، ۸ نفر از مسئولان اطلاعاتی، انتظامی، امنیتی و قضایی کشور را با استناد به «قانون اختیارات اقتصادی بین‌المللی»^۲ و «متمم حقوق بشر قانون تحریم جامع ایران»^۳ مورد تحریم قرار داد.^۴

نقش سناتور جمهوریخواه ایالت آریزونا، جان مک کین و سناتور مستقل ایالات کانکتیکات، جو لیبرمن در اضافه شدن متمم حقوق بشری به «قانون تحریم جامع و منع سرمایه‌گذاری در ایران»^۵ بسیار پررنگ بود.

رصد پاراگراف سوم سند فرمان اجرایی باراک اوباما مبین این واقعیت است که این فرمان در زیرمجموعه بهره‌گیری ابزاری از ظرفیت‌های بشردوستانه صادر شده زیرا در پاراگراف اول بند «۱۰۵» به صراحت دلیل صدور آن را «نقض جدی حقوق بشر» معترضان به انتخابات ۱۲ ژوئن ۲۰۱۰ ریاست جمهوری ایران اعلام کرده است. در نامه اوباما به کنگره به فرامین اجرایی ۱۲۹۵۹ و ۱۳۰۵۹ نیز اشاره شده است.^۶

جدول ۴. اسامی افراد مورد تحریم جمهوری اسلامی ایران براساس فرمان اجرایی ۱۳۵۵۳ ایالات متحده

صادق محصولی (وزیر کشور در زمان برگزاری انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری)	محمدعلی جعفری (فرمانده کل سپاه پاسداران انقلاب اسلامی)
غلامحسین محسنی اژه‌ای (وزیر اطلاعات در زمان برگزاری انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری)	مصطفی محمد نجار (وزیر دفاع در دولت نهم)
احمدرضا رادان (قائم مقام فرماندهی ناجا)	سعید مرتضوی (دادستان تهران در زمان برگزاری انتخابات دهمین دوره ریاست جمهوری)
عباس دولت آبادی (دادستان تهران که از ۲۳ فوریه ۲۰۱۱ در فهرست تحریم قرار گرفته است)	حیدر مصلحی (وزیر اطلاعات دولت دهم)
	محمدرضا نقدی (ریاست سازمان بسیج مستضعفین)

1. Serious Human Rights Abuses

2. International Emergency Economic Act

۳. محمدعلی جعفری، صادق محصولی (وزیر کشور وقت)، غلامحسین محسنی اژه‌ای (وزیر اطلاعات وقت و دادستان کنونی کل کشور)، سعید مرتضوی (دادستان تهران)، حیدر مصلحی (وزیر اطلاعات)، مصطفی محمد نجار (وزیر دفاع)، احمدرضا رادان (جانشین فرماندهی ناجا)، حسین طائب (فرمانده نیروی مقاومت بسیج) هشت نفر از مسئولان اطلاعاتی، امنیتی، انتظامی و قضایی کشور بودند که مورد تحریم‌های بانکی و مسافرتی قرار گرفتند.

4. Comprehensive Iran Sanctions, Accountability, and Divestment Act of 2010 (Public Law 111 - 195) (CISADA)

۵. برای مشاهده متن کامل نامه باراک اوباما به کنگره به نشانی اینترنتی زیر رجوع شود:

White House Letter to Congress on Executive Order on Iran, <http://www.america.gov>, 29 Sept, 2010.

۴-۱۰. فرمان اجرایی ۱۳۵۷۲

باراک اوباما در ۲۹ آوریل ۲۰۱۱ با بهره‌گیری ابزاری از گفتمان حمایت از ارزش‌های بشردوستانه، فرمان اجرایی ۱۳۵۷۲ را صادر کرد. براساس این فرمان، پنج مقام عالی‌رتبه سوریه و دو مقام عالی‌رتبه سپاه قدس با اسامی محسن چیدری (فرمانده ستاد عملیاتی و آموزشی) و قاسم سلیمانی (فرمانده سپاه قدس) در فهرست تحریم‌های حقوق بشری آمریکا قرار گرفتند.^۱ متعاقب آن اتحادیه اروپا در ۲۵ ژوئن ۲۰۱۱ (۴ تیرماه ۱۳۹۰) با جنگ تبلیغاتی تهیه تجهیزات و کمک به حکومت سوریه برای مهار ناآرامی‌ها؛ فرمانده کل سپاه، فرمانده سپاه قدس و فرمانده اطلاعات سپاه را در فهرست تحریم‌های به اصطلاح حقوق بشری خود قرار داد. این اقدام اتحادیه اروپا یکی از کدهایی است که رمزگشایی آن مبین این واقعیت است که اروپا و آمریکا استراتژی مشترکی را برای تحت فشار گذاشتن جمهوری اسلامی ایران با ادبیات حمایت از ارزش‌های بشردوستانه در دستور کار قرار داده‌اند.

۴-۱۱. فرمان اجرایی ۱۳۵۷۴

فرمان اجرایی ۱۳۵۷۴ در ۲۳ مه ۲۰۱۱ (۲ خردادماه ۱۳۹۰) توسط باراک اوباما و با استناد به «قانون ملی الزامات اقتصادی بین‌المللی»، «قانون ملی شرایط اضطراری»، «قانون تحریم‌های ایران مصوب ۱۹۹۶» و «قانون جامع تحریم پاسخگویی و منع سرمایه‌گذاری در ایران» صادر شد.^۲

جمع‌بندی و نتیجه‌گیری

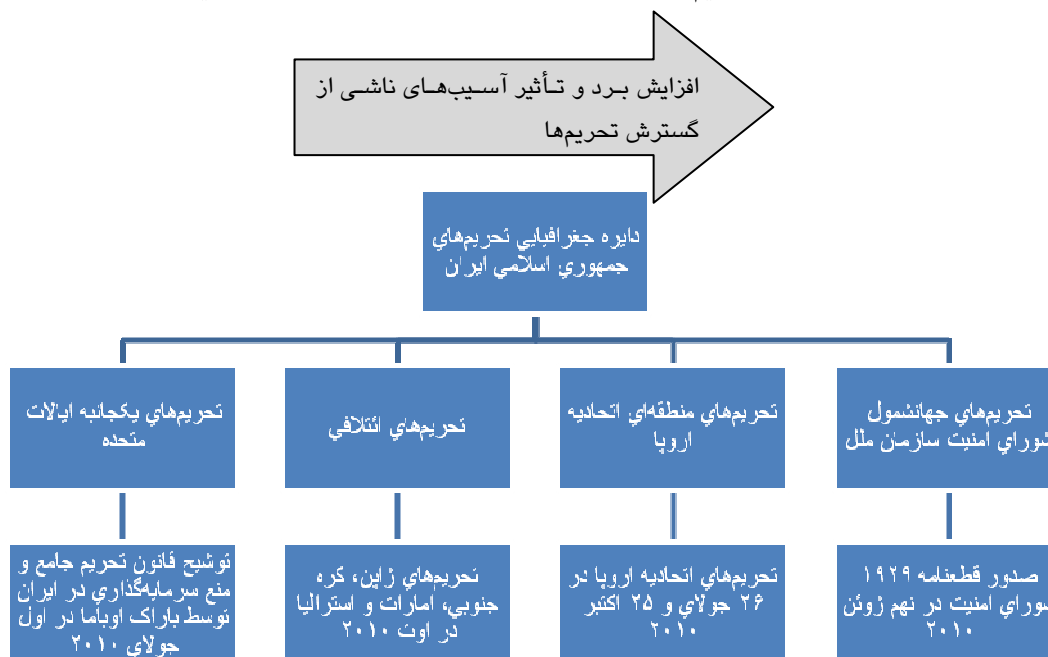
ابعاد تحریم‌های احتمالی فراروی جمهوری اسلامی ایران را می‌توان به‌صورت نمودار زیر نشان داد:

1. Available online at <http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/13572.pdf>

۲. برای مشاهده متن کامل سند فرمان اجرایی ۱۳۵۷۴ به سایت اینترنتی اسناد ریاست‌جمهوری وزارت دارایی آمریکا رجوع شود: Presidential Documents, Authorizing the Implementation of Certain Sanctions Set Forth in the Iran Sanctions Act of 1996, as Amended , http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/2011_isa_eo.pdf

نمودار ۴. ابعاد تحریم‌های اعمالی و بالقوه فراروی جمهوری اسلامی ایران

واشنگتن در راستای ایجاد تهدید مرکب، گزینه تحریم جمهوری اسلامی ایران را به‌صورت توأمان

در سه قالب زیر پیگیری می‌کند:

۱. تصویب قوانین یا صدور فرامین اجرایی با بهانه پیشگیری از تولید، انباشت، تکثیر یا قاچاق

تسلیحات کشتار جمعی،

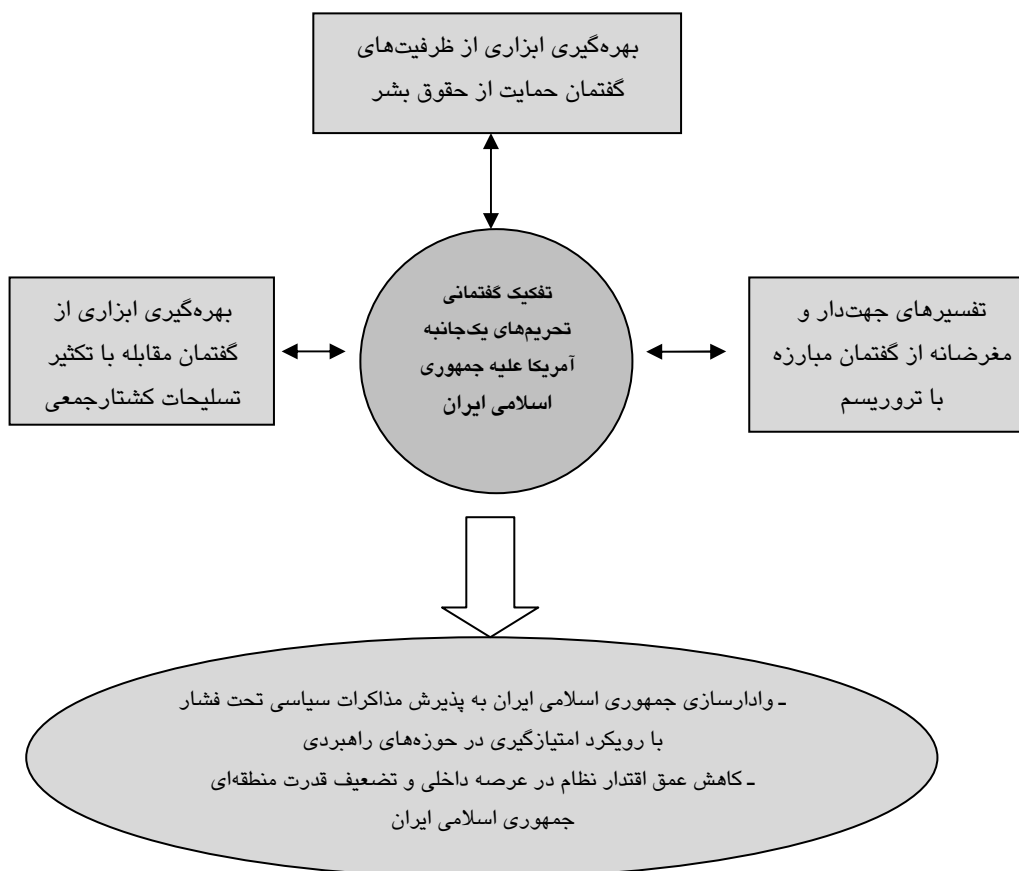
۲. تصویب قوانین یا صدور فرامین اجرایی با ادعای مقابله با تروریسم،

۳. تصویب قوانین یا صدور فرامین اجرایی با ویتترین حمایت از ارزش‌های بشردوستانه.

شمای کلی بررسی سیاست‌های تحریمی واشنگتن در قالب تحلیل گفتمانی را می‌توان به‌صورت

تصویر زیر نشان داد:

نمودار ۵. شمای کلی سیاست‌های تحریمی آمریکا در قالب گفت‌وگوهای حاکم بر روابط بین‌الملل

کنگره آمریکا همچنین قطعنامه‌هایی را نیز در قالب گفت‌وگوهای حاکم بر روابط بین‌الملل علیه جمهوری اسلامی ایران به تصویب رسانده است که از لحاظ روانی نقش کاتالیزوری را در صدور قوانین تحریم ایفا می‌کنند. برای مثال مهمترین قطعنامه‌های صدویازدهمین کنگره آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در قالب تفکیک گفت‌وگویی عبارتند از:

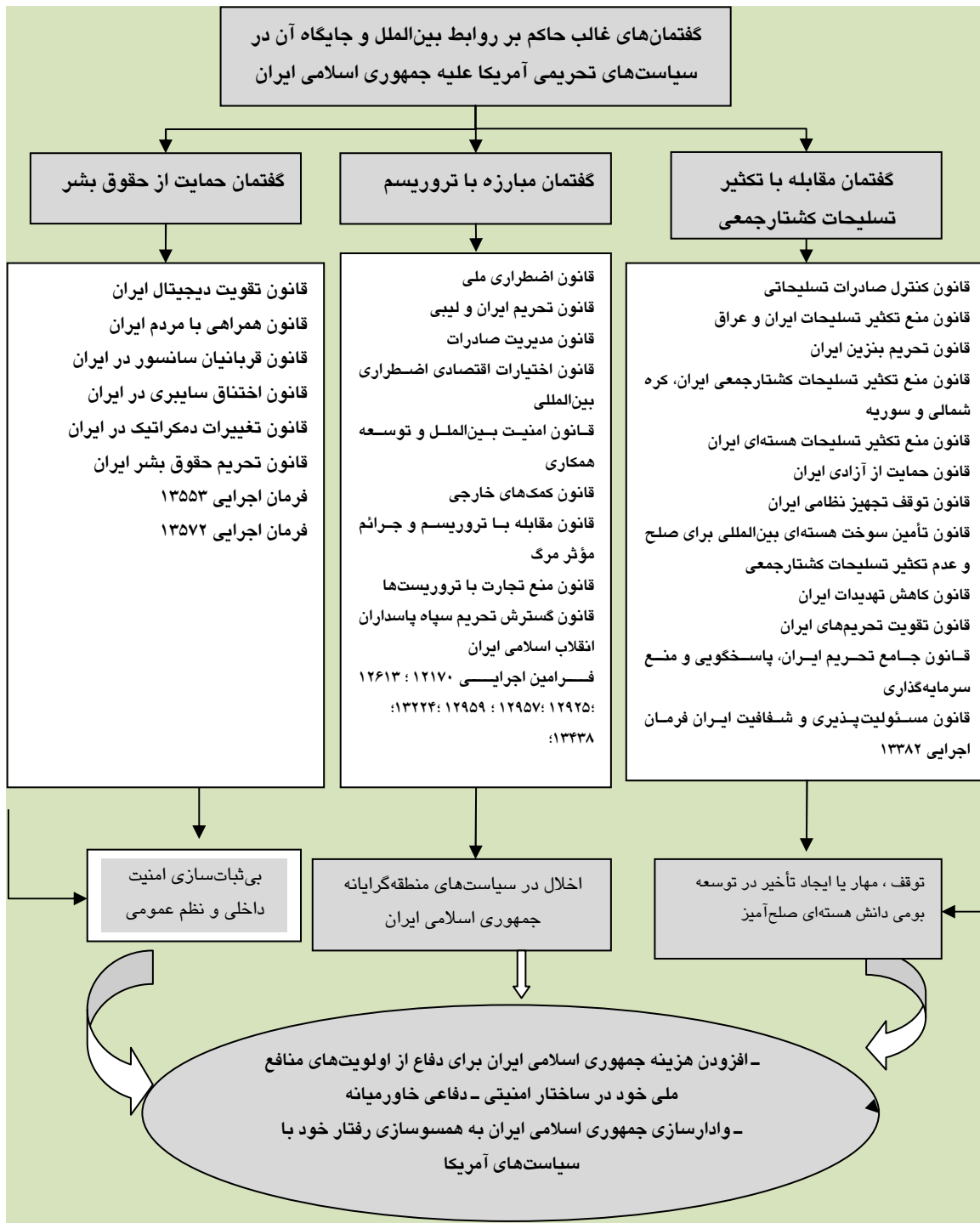
جدول ۵. تفکیک قطعنامه‌های کنگره آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در قالب تحلیل گفتمانی

قطعنامه‌های قانونگذاران کنگره آمریکا در قالب گفتمان مقابله با تروریسم		
عنوان قطعنامه	حامی اصلی	جایگاه نماینده در کمیسیون
قطعنامه شماره ۵۴۸ مجلس سنا	«جان کارنین» سناتور جمهوریخواه ایالت تگزاس	کمیسیون قضایی مجلس سنا
قطعنامه شماره ۱۶ مجلس نمایندگان	«ایلنا راس لتینن» نماینده جمهوریخواه ایالت فلوریدا	کمیسیون روابط خارجی مجلس نمایندگان
قطعنامه شماره ۱۵۶ مجلس نمایندگان	«ایلنا راس لتینن» نماینده جمهوریخواه ایالت فلوریدا	-----
قطعنامه شماره ۲۵۶ مجلس نمایندگان	«جیمز هایمز» نماینده دمکرات ایالت کانکتیکات	کمیسیون امنیت داخلی مجلس نمایندگان
قطعنامه شماره ۱۵۹۹ مجلس نمایندگان	«کارولین مک کارتی» نماینده دمکرات ایالت نیویورک	کمیسیون خدمات مالی مجلس نمایندگان
قطعنامه‌های کنگره آمریکا با مانور تبلیغاتی بر ارزش‌های بشردوستانه		
عنوان قطعنامه	حامی اصلی	جایگاه نماینده در کمیسیون
قطعنامه شماره ۷۱ مجلس سنا	«ران وایدن» سناتور دمکرات ایالت اریگان	کمیسیون انرژی و منابع طبیعی مجلس سنا
قطعنامه شماره ۳۸۶ مجلس سنا	«ادوارد کافمن» سناتور دمکرات ایالت دلور	کمیسیون نیروهای مسلح مجلس سنا
قطعنامه شماره ۵۵۱ مجلس سنا	«ادوارد کافمن» سناتور دمکرات ایالت دلور	کمیسیون نیروهای مسلح مجلس سنا
قطعنامه شماره ۴۱۵ مجلس سنا	«رابرت کیسی» سناتور دمکرات ایالت پنسیلوانیا	کمیسیون کشاورزی و جنگلداری مجلس سنا
قطعنامه شماره ۳۳ مجلس نمایندگان	«شیلا جکسون لی» نماینده دمکرات ایالت تگزاس	کمیسیون امنیت داخلی مجلس نمایندگان
قطعنامه شماره ۵۶۰ مجلس نمایندگان	«هواورد برمن» نماینده جمهوریخواه ایالت کالیفرنیا	رئیس کمیسیون روابط خارجی مجلس نمایندگان
قطعنامه شماره ۱۱۱۸ مجلس نمایندگان	«مایکل مک کال» نماینده جمهوریخواه ایالت میسوری	کمیسیون امنیت داخلی مجلس نمایندگان
قطعنامه شماره ۱۴۳۱ مجلس نمایندگان	«باب فیلتر» نماینده دمکرات ایالت کالیفرنیا	

قوانین و فرامین اجرایی تحریم آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در قالب تفکیک گفتمانی را

می‌توان به صورت نمودار ذیل نشان داد:

نمودار ۶. تفکیک گفتمانی قوانین تحریم آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران

مهمترین نکات قابل تأمل تحریم‌های حقوق بشری آمریکا عبارتند از:

- پیش‌نویس اکثر تحریم‌های حقوق بشری کنگره آمریکا توسط چهره‌های وابسته یا نزدیک به

حزب دمکرات تنظیم شده‌اند،

- پس از دهمین دوره انتخابات ریاست‌جمهوری در ژوئن ۲۰۰۹، تحریم‌های حقوق بشری آمریکا علیه اشخاص حقیقی و حقوقی وابسته به سپاه پاسداران، قوه قضائیه، بسیج و نیروی انتظامی با تراکم و شیب قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته است که به خوبی می‌توان بازخورد آن را در جنس قوانین تحریمی صدویازدهمین کنگره آمریکا مشاهده کرد. بالطبع ابعاد عملیات روانی دولت و کنگره آمریکا با نزدیک شدن به نهمین دوره انتخابات مجلس شورای اسلامی افزایش خواهد یافت.
- بخش قابل توجهی از قوانین حقوق بشری آمریکا به سمت ظرفیت‌سازی در فضای مجازی و آنلاین جمهوری اسلامی ایران متمرکز شده که این خود ضرورت بازتعریف سیاست‌های انتظامی - امنیتی در فضای سایبری را دوچندان می‌کند،
- تحریم‌های حقوق بشری دولت و کنگره آمریکا به سمت تأمین اهداف زیر تمرکز یافته‌اند:
- تسریع و تسهیل بروز اغتشاشات و ناامنی عمومی،
  - تضعیف توان نظارتی و عملیاتی ناجا و نهادهای امنیتی - قضایی برای پیشگیری یا مقابله با
- اخلالگران امنیت اجتماعی،
- گسترش مولد تولید ناامنی با بهره‌گیری از ظرفیت فضای سایبری،
  - ایجاد تعارض و شکاف بین نهادهای حاکمیتی و جامعه،
  - گسترش برد و دامنه تحریم‌ها به اشخاص حقیقی و حقوقی غیرمرتبط با صنایع هسته‌ای و موشکی.

منابع و مأخذ

1. <http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/documents/>
2. About Sen. John Cornyn, <http://www.nrsc.org/about/>
3. Accountability for Business Choices in Iran Act (H.R.3922)
4. Carter, Jimmy. Nuclear Non-Proliferation Act of 1978, <http://www.presidency.ucsb.edu>
5. Congressman Barney Frank, <http://politics.usnews.com>
6. Congressman Howard Berman Co-Introduces New Iran Sanctions Legislation, Committee on Foreign Affairs Democrats, <http://democrats.foreignaffairs.house.gov/> 16 May, 2011.
7. End, Aurelia. "Siemens Quits Iran Amid Mounting Diplomatic tensions", Agence France Press, 27 Jan, 2010.
8. Executive Order 12613, Prohibiting Imports from Iran, <http://www.treas.gov>, 30 October, 1987.
9. Executive Order 12957, Prohibiting Certain Transactions with Respect to the Development of Iranian Petroleum Resources, 17 March, 1995.
10. Executive Order 13224 of 23 September, 2001, Blocking Property and Prohibiting Transactions with Persons Who Commit, Threaten to Commit, or Support Terrorism, <http://www.fas.org/>
11. Executive Order 13382 of 28 June, 2005, Blocking Property of Weapons of Mass Destruction Proliferators and Their Supporters, <http://www.fas.org>
12. Executive Order 13438 of 17 July, 2007, Blocking Property of Certain Persons who

- Threaten Stabilization Efforts in Iraq, <http://www.fas.org>
13. Executive Order No. 12170, Blocking Iranian Government Property, <http://www.iranwatch.org>, 14 Nov, 1979.
  14. Financial Institutions and Securities, Insurance and Investment Subcommittee
  15. H.R. 1208: Iran Threat Reduction Act of 2009, <http://www.washingtonwatch.com/> 26 Feb, 2009.
  16. H.R. 1367: Stop Business with Terrorists Act of 2009, 5 March, 2009.
  17. H.R. 485: Security through Termination of Proliferation Act of 2009, <http://www.fas.org>, 18 October, 2010.
  18. Harold C. Relyea, "Terrorist Attacks and National Emergencies Act Declarations" CRS Report to congress, 7 January, 2005, <http://www.fas.org>
  19. http://www.bakerbotts.com/file_upload/IranFreedomSupportActSignedIntoLaw.htm
  20. <http://www.ronkleinforcongress.com>
  21. Iran Sanctions marks first time U.S. has banded another nation's military as terrorist, <http://www.worldtribune.com>, 17 August, 2007.
  22. Katzman, Kenneth, "Iran Sanctions", Congressional Research Service, <http://www.fas.org>, 3 August, 2010.
  23. Katzman, Kenneth, "Iran Sanctions", Congressional Research Service, <http://www.fas.org>, 3 August, 2010.
  24. Leiberman, McCain push Iran human rights bill, <http://www.politico.com>, 11 February, 2010.
  25. Lloyds TSB agree to pay fine of \$350m for Sanction help, <http://www.telegraph.co.uk>, 10 Jan, 2009.
  26. Presidential Documents, Executive Order 13059 of 19 August, 1997, Prohibiting Certain Transactions with Respect to Iran
  27. Public Law 111 – 84: The National Defence Authorization Act for Fiscal Year 2010.
  28. Remarks of Congresswoman Ileana Ros – Lehtinen, www.ned.org, June 2010.
  29. Rhoads, Christopher, "Iran's Web Spying aided by western technology", Wall Street Journal, 22 June, 2009.
  30. S.908: Iran Refined Petroleum Sanctions Act, <http://www.govtrack.us/congress>, 28 Apr, 2009.
  31. Section 327 of the Anti – Terrorism and Effective Death Penalty Act of 1996, P.L. 104 – 132 (24 April 1996)
  32. Senate Adopts Victims of Iranian Censorship (VOICE) Act, <http://mccain.senate.gov>, 24 July, 2009.
  33. Treasury and State Department Iran Designation, Identifier Information Pursuant E.O. 13224 (Terrorism) and E.O. 13382 (WMD), <http://www.ustreas.gov>, 25 October, 2007.
  34. Treasury Designates Iranian Nuclear and Missile Entities, <http://www.treas.gov/press/releases/> 12 August, 2008.
  35. U.S. Senate: Iran Guard a terror group, <http://www.upi.com>, 27 Sep, 2008.
  36. Wehling, Fred, "Russian Nuclear and Missile Exports to Iran", <http://cns.miis.edu/npr/>, The Nonproliferation Review/ Winter 1999.
  37. http://mccain.senate.gov/index.cfm?fuseAction=pressOffice.pressReleasesandcontentRecord_id
  38. Administration places sanctions on Iran Shipping Line, <http://www.usatoday.com>, 10 Sep, 2008.
  39. Bill Text, 111 Congress (2009 - 2010), H.R.4303, Stand with the Iranian People Act, <http://thomas.loc.gov/>
  40. Congressman Anthony D. Weiner, <http://weiner.house.gov>
  41. Congressman Brad Sherman, 111th Bills Co – Sponsored, <http://bradsherman.house.gov/about/>

42. Executive Order 12959 – Prohibiting Certain Transactions With Respect to Iran, <http://www.ustreas.gov>, 9 May, 1995.
43. Fact Sheet: Treasury Sanctions Major Iranian Commercial Entities, June 23, 2011, <http://www.iranenergyproject.org/>
44. H.R. 2375: Iran Revolutionary Guard Corps Designation Implementation Act, <http://www.govtrack.us/congress/> 12 May, 2009.
45. H.R. 3516: Enable Divestment from Sudan and Iran Act of 2009, <http://www.govtrack.us/congress/>, 31 July, 2009.
46. H.R. 4301: Iranian Digital Improvement Act, <http://www.govtrack.us/congress/> 14 December, 2009.
47. H.R. 4301: Iranian Digital Improvement Act, <http://www.govtrack.us/congress/> 14 December, 2009.
48. H.R.3922 – Accountability for Business Choices in Iran Act, <http://www.opencongress.org>
49. http://www.nti.org/db/china/engdocs/sanct07_02.htm
50. Katzman, Kenneth, "Iran Sanctions", <http://www.fas.org/> 7 October, 2010.
51. 1Kenneth katzman, Iran Sanctions, congressional research service, May 25, 2011, page-40, www.crs.gov
52. S. 3008: Iran Democratic Transition Act of 2010, <http://www.congress.org>, 25 11 February, 2010.
53. Senate Foreign Relation Committee, <http://foreign.senate.gov/>
54. Text of H.R. 6043: Gulf security and Iran Sanctions Enforcement Act, <http://www.govtrack.us/congress/>, 30 July, 2010.
55. The Export Administration Act: Evolution, Provision and Debate, CRS Report for Congress, 9 January, 2008.
56. White House Letter to Congress on Executive Order on Iran, <http://www.america.gov>, 29 Sept, 2010.
57. White House Letter to Congress on Executive Order on Iran, <http://www.america.gov>, 29 Sept. 2010.
58. Iran & Syria Nonproliferation Act(Public Law 109-112) , <http://www.state.gov/t/isn/c20760.htm>
59. Presidential Documents, Authorizing the Implementation of Certain Sanctions Set Forth in the Iran Sanctions Act of 1996, as Amended , http://www.treasury.gov/resource-center/sanctions/Programs/Documents/2011_isa_eo.pdf

مرکز پژوهش‌ها
مجلس شورای اسلامی

شماره مسلسل: ۱۰۹۱۸

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: واکاوی تحریم‌های آمریکا علیه جمهوری اسلامی ایران در قالب تحلیل
گفتمانی: - گفتمان حمایت از حقوق بشر - گفتمان مقابله با تکثیر تسلیحات کشتار جمعی
- گفتمان مبارزه با تروریسم

نام دفتر: مطالعات سیاسی (گروه مطالعات امنیتی - دفاعی)

تهیه و تدوین: مصطفی دلاورپورآقدم

ناظر علمی: یوسف ترابی

متقاضی: معاونت پژوهشی

سروراستار: حسین صدری‌نیا

واژه‌های کلیدی:

۱. کنگره آمریکا

۲. گزینه تحریم

۳. امنیت ملی ایران

۴. تحلیل گفتمانی

۵. حقوق بشر

۶. فعالیت‌های هسته‌ای ایران

۷. تهدید مرکب

تاریخ انتشار: ۱۳۹۰/۵/۵